

הלכות שבת פרק ג' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – הלכות שבת פרק ג' (רמב"ם, ספר זמנים)

מבנה הפרק – הקדמה

הפרק השלישי של הלכות שבת עוסק בענין עשיית מלאכה מערב שבת שנמשכת בשבת. הפרק מתחיל בכללים כלליים, ולאחר מכן נכנס לפרטים של בישול, שהייה, חזרה, הגסה והטמנה. המבנה של הפרקים הראשונים: פרק א' – אונס וכוונה, פרק ב' – פיקוח נפש, פרק ג' – מלאכה מערב שבת שנמשכת בשבת.

הלכה א – מותר להתחיל במלאכה מערב שבת

דברי הרמב"ם: "מותר להתחיל במלאכה מערב שבת אף על פי שהיא נגמרת מאליה בשבת, שלא נאסר עלינו אלא שלא נעשה מלאכה בעצם היום, אבל שתעשה המלאכה מאצמה בשבת מותר. ואי מותר לנו ליהנות ממה שנעשה בשבת מאליו."

פשט:

מותר להתחיל במלאכה ערב שבת, אפילו היא נגמרת מאליה בשבת. איסור שבת הוא רק שהאדם לא יעשה מלאכה בשבת עצמה. אם מלאכה קורית מאליה בשבת מותר, ומותר גם ליהנות מהתוצאה.

חידושים והסברות:

1. המסגור של הרמב"ם – חקירה כללית: הרמב"ם ממסגר את כל הפרק כחקירה כללית: מהו "מלאכת שבת"? האם האיסור הוא על מעשה האדם, או על תוצאת המלאכה? הרמב"ם פוסק בבירור: האיסור הוא רק על מעשה האדם "בעצם היום", לא על העובדה שמלאכה מתבצעת. זהו היסוד לכל הפרק.

2. דוגמאות מהמשנה (תחילת מסכת שבת): הרמב"ם מביא שורה של דוגמאות שמקורן במשניות (שם נקראות "שבותים קלים" – שכליך עושים מלאכה, אתה לא עושה מלאכה):

- פוסקין מים לגינה – פותח את זרימת המים לגינה ערב שבת, והיא מתמלאת והולכת כל היום כולו (ענין של זריעה).

- מניחין מוגמר תחת הכלים – בשמים מעושנים תחת כלים/בגדים, שעושים את עבודתם במשך שבת.

- מניחין כילור על גבי העין ורטיות על גבי המכה – רפואות על עיניים או פצעים, ומתרפאין והולכין כל השבת.

- שורין דיו וסממנים – מכינים דיו על ידי השרייה.

- צובעים צמר או פשתן – מכניסים לסיר עם צבע, והן משתנין והולכין כל השבת.

- פורשין מצודות לחיה ולעוף ולדגים – פורשים רשתות ערב שבת, אפילו הן נלכדות בשבת.

- נותנין קורות בית הבד ובגילגלי הגת – קורות/אבנים ככדות על ענבים/זיתים לסחוט יין/שמן.

- מדליקין את הנרות – מדליקים נרות ערב שבת, והן דולקות והולכות כל השבת.

הלכה (המשך) – היוצא מן הכלל: שהייה על גבי האש – גזירת שמא יחתה

דברי הרמב"ם: "ויש בדבר זה דרכים שאנו אוסרין, גזירה שמא יחתה בגחלים בשבת."

פשט:

בבישול יש יוצא מן הכלל מהכלל שמותר להתחיל מלאכה לפני שבת. חכמים אסרו דרכים מסוימות של הנחת סיר על האש ערב שבת, משום חשש שיחתה בגחלים (יגרוף/יערבב בגחלים) בשבת – שהוא איסור דאורייתא של מבעיר ו/או מבשל.

חידושים והסברות:

1. מהלך הרמב"ם – שהייה כיוצא מן הכלל, לא סוגיה בפני עצמה: בגמרא (וכך רוב האנשים לומדים זאת) שהייה/הטמנה היא סוגיה בפני עצמה. אבל הרמב"ם מכניס זאת כחריג בתוך הכלל שמותר להתחיל מלאכה לפני שבת. עיקר הדין מדאורייתא הוא מותר (גם בבישול), אלא שחכמים עשו גזירה כי בבישול יש חשש מיוחד.

2. מדוע דווקא בבישול: בכל שאר המלאכות (זריעה, צידה, סחיטה, צביעה, הדלקת הנר) אין חשש. רק בבישול יש חשש מיוחד, כי אדם רוצה אוכל טוב, ויש לו עניין לערבב בגחלים כדי שיהיה חם יותר.

3. המנגנון של חיתוי: כשמבשלים עם גחלים, מצטבר אפר שחוסם את החמצן ולהגיע לאש. על ידי ערבוב/גריפה נופל האפר, נכנס אוויר, והאש חוזרת להיות חזקה. זהו איסור של מבעיר (הדלקת אש) וגם מבשל (בישול בשבת).

4. הכלל מתי צריך לחשוש: היסוד הוא: כאשר לאדם יש עניין לערבב (כי יותר חום יעשה את האוכל טוב יותר), אז חוששים. אבל כאשר אין סיבה לערבב – למשל: האוכל כבר מוכן, או זה יקח זמן רב מאוד, או שערבוב יפגע באוכל – אז אין גזירה.

הלכה ג – כללי שהייה: תבשיל ואש

דברי הרמב"ם: "תבשיל שלא בישל כל צרכו, או חמין שלא הוחמו כל צרכן, או תבשיל שבישול כל צרכו אבל כל זמן שמצטמק יפה לו – אין משהיין אותן על גבי האש בשבת אף על פי שהניחן מבעוד יום, גזירה שמא יחתה בגחלים כדי להשלים בישולו או כדי להצטמק."

פשט:

אסור להשאיר סיר על האש לכתחילה בשלושה מצבים: (1) תבשיל שלא התבשל לגמרי, (2) מים חמים שלא התחמו לגמרי, (3) תבשיל שכבר התבשל אבל נעשה טוב יותר מבישול נוסף (מצטמק ויפה לו). בכל שלושה יש חשש שהאדם יחתה בגחלים.

חידושים והסברות:

1. שני ממדים של דינים: יש שני נושאים נפרדים: (1) דינים בתבשיל – האם לאוכל יש מה להרויח מבישול נוסף; (2) דינים באש/תנור – איזה סוג אש, איזה סוג תנור, האם אפשר/צריך לעשות גרוף וקטום. בנוסף יש גורם שלישי: כאשר הגחלים כבר כמעט כבויות (גחלים עוממות), יש קולא נוספת.

2. מבנה הרמב"ם: הרמב"ם הולך בסדר מסוים: תחילה – אילו תבשילים אסורים (הבעייתיים); אחר כך – בתבשילים כאלה, אילו תנורים/אש בעייתיים; אחר כך – תבשילים שבכלל אינם בעיה (מצטמק ורע לו, וכדומה).

בתנור, מכיוון שהבלו חם ביותר, אפילו הניצוצות המעטים שנשארים אחרי גריפה, החיתוי יעזור – ממילא יש לאדם סיבה לרצות לחתות.

3. **הסבר מציאותי למה תמיד נשארות גחלים:** תנור הוא מקום אשי שבו ממשיכים להכניס גחלים – בכלל לא רואים את הרצפה. אפילו כשגורפים ומכניסים גחלים חדשות, תמיד נשאר משהו.

4. **שלוש דרכי שהייה בתנור – כולן אסורות: (1)** בתוכה – בפנים התנור; (2) על גבה – למעלה על התנור; (3) סומך לה – לידו, כשמתחמם מהקיר. **כל שלושה אסורים בתנור אפילו עם גרוף וקטום.**

5. **שלוש הדרכים של הרמב"ם בתנור:** הרמב"ם מונה שאפילו (א) אש מעוטה, (ב) אש קש וגבבא, (ג) מכוסה באפר – כל שלושת ההיתרים שעוזרים בכירה, לא עוזרים בתנור, כי הבלו חם.

6. **שאלה: אם אפשר כן לגרוף את כל הגחלים?** אם למישהו יש תנור "מפואר" שבו אפשר להוציא את כל המגש מלמטה, לכאורה צריך להיות מותר. **תירוץ:** אולי תנור כזה בכלל לא נקרא "תנור" אלא "כירה", כי מציאות התנור היא דווקא שתמיד נשאר משהו.

7. **למה הרמב"ם נותן את הטעם?** הרמב"ם מאריך בהסבר – אולי הוא מתכוון להלכה: שאם מוצאים דרך לגרוף כל ניצוץ אחרון, יהיה כן מותר. הרמב"ם רוצה להסביר למה חכמים אסרו, ובכך הוא מראה שהאיסור הוא רק במקום שהטעם שייך.

8. **מאכל בן דרוסאי:** יש שיטה ש"לא בישל כל צרכו" פירושו שעדיין לא מאכל בן דרוסאי, ואחרים מקילים שמאכל בן דרוסאי כבר נחשב "נתבשל כל צרכו". **הרמב"ם לא מביא את ענין מאכל בן דרוסאי כאן.**

[דיגרסיה: תנורים מודרניים וענין הבלעך]

דיון רחב האם החשש שמא יחתה שייך בתנורים מודרניים:

1. **שיטת הבריסקר רב:** הוא לא הבין למה אנשים שמים בלעך על תנורים מודרניים, כי אין מה לחתות – אין גחלים.

2. **יסוד "שמא יחתה":** חז"ל אמרו במפורש "שמא יחתה בגחלים" – גריפה בגחלים. לא כתוב "שמא יוסף" או "שמא למדורה" – לא חשש שיגדיל את האש. חיתוי הוא חלק רגיל מבישול עם גחלים – כמו בברביקיו, שמערבבים כל הזמן. אבל בתנורים מודרניים זה לא הסדר הרגיל של בישול לעמוד ולהגדיל את הכפתור.

3. **טענה נגדית:** אדם יכול לרצות שהתנור יהיה חם יותר כדי שהאוכל יתבשל יותר – זה אותו חשש! **תשובה:** בזמן חז"ל גם יכלו להביא גחלים חדשות מבחוץ – זה גם היה אפשרי טכנית, אבל חז"ל לא אסרו על זה, כי זה לא הסדר הרגיל. בדיוק כך בתנורים מודרניים: לא מקובל לסובב את הכפתור באמצע הבישול.

4. **הבלעך הוא "זכר":** המנהג ישראל לשים בלעך הוא יותר כמו סימן/זכר – לזכור שלא נוגעים – לא כי זה היתר ממשי של גרוף וקטום.

5. **שיטה נגדית:** פעם אחת חכמים אמרו שכאשר לאדם יש עניין לעשות את האוכל טוב יותר/מהר יותר, צריך לחשוש – וזה שייך גם בתנורים מודרניים. אדם עושה צ'ולנט, נכנס באמצע הלילה, "הו, אני יכול להבטיח שהצ'ולנט יהיה עוד יותר מבושל" – זה אותו חשש! **תשובה:** אם השיטה שלך היא שזו גזירה חדשה, נייר כסף (אלומיניום פויל) לא עוזר כלום – כי גרוף וקטומה פירושו שכמעט לא אפשר יותר לחתות, אבל נייר כסף לא עושה כלום מעשית. "אתה עושה איסור חדש עם היתר חדש". אין גזירה כזו שכל דבר שיהיה טוב יותר צריך לחשוש – יש רק גזירה ספציפית עם גחלים שרגילים לחתות. כל יהודי יכול לעשות גדרים וסייגים לעצמו, אבל זו לא "ההלכה".

[דיגרסיה: שיטת הרמב"ם בפסיקה – לא להתאים למציאות חדשות]

הרמב"ם כמעט אף פעם לא אומר "בזמן הזה שאיננו משתמשים בכלי פלוני של הגמרא, אלא במשהו חדש, ההלכה שונה". הוא רואה את עצמו רק כמסכם של תורה שבעל פה – הוא מביא את הדוגמאות מזמן המשנה. להתאים למקרה חדש זו עבודת הרב, לא של ספר הלכה. גם המשנה ברורה

3. **משמעות "מצטמק ויפה לו":** מצטמק פירושו שהאוכל נעשה קטן יותר – כמו קוגל שנעשה יותר פריך וקטן ככל שהוא יותר זמן על האש. "יפה לו" פירושו שזה דבר טוב – האדם רוצה שחלק מהמים יתאדה, שיהיה פריך.

עצות לשהייה – גרוף וקטום

דברי הרמב"ם: "לפיכך, אם גרף – שהוציא האש, או קטם – שכיסה האש בקירה באפר על גבי האורות הדקין... או הוסק בקש ובגבבא או גללי בהמה דקה – מותר להשהות, שהרי הסיח דעתו מן התבשיל, לא גזרינן שמא יחתה."

פשט:

שלוש עצות להתיר שהייה: (1) גורף – הוצאת הגחלים; (2) קוטם – כיסוי הגחלים באפר/אפר; (3) הוסק בחומרים חלשים (קש, גבבא, גללי בהמה דקה) שאינם בוערים חזק. גם: גחלים שכבר כבויות (עוממות) הן כמכוסות באפר.

חידושים והסברות:

1. **משמעות "הסיח דעתו" – לא זכר/סימן, אלא מציאות:** "היסח הדעת" אינו פירושו שהוא עושה סימן/זכר ששבת היא היום (כמו כיסוי חלה עם "שבת" עליו). פירושו שהוא בפועל הסיח את האפשרות לחתות, או לפחות הרחיק כל כך שהוא כבר לא עומד עם המזלג לערבב. זהו דין **במציאות**, לא דין בדעת. **ראיה:** בגחלים עוממות מותר אפילו בלי מעשה של היסח הדעת – כי המציאות עצמה היא שזה כבר מרוחק.

2. **הבנה שגויה נדחית:** אנשים חושבים לפעמים שגריפה וקטימה היא "זכר בעלמא" – סימן להזכיר ששבת היא. זה **בבירור נדחה:** זה לא כמו העמדת שומר, לא כמו סימן. זו דרך שגורמת לכך שהאדם לא יכול באופן מעשי לפתור את הבעיה של בישול איטי. אפילו תיאורטית הוא עדיין יכול לעשות משהו, אבל הוא כבר "סגר" – זה נגמר, הוא כבר לא במצב של חיתוי.

3. **הבדל משומר:** בהלכות אחרות (למשל בילדים שיש חשש מייעוטא) אפשר להעמיד שומר. אבל **כאן בשהייה לא עובד שומר** – ההלכה פועלת על ידי הסרת מציאות האש, לא על ידי השגחה.

הלכה ד – הבדלי תנורים: תנור, כירה, כופח

תנור – אפילו גרוף וקטום לא עוזר

דברי הרמב"ם: "במה דברים אמורים? בכירה שהבלה מועט. אבל תנור... אפילו גרף וקטם, או הוסק בקש ובגבבא – אין משהין בתוכה ולא על גבה ולא סומך לה, תבשיל שלא בישל כל צרכו או שבישול כל צרכו ומצטמק ויפה לו."

טעם הרמב"ם: "שגורף אינו גורף אלא רוב האש בלבד, ואי אפשר לגרוף כל האש עד שלא תשאר ניצוצות אש, ומפני שהבלו חם, אפשר שיחתה בגחלים."

פשט:

ההיתר של גרוף וקטום תקף רק בכירה (חום חלש יותר). אבל בתנור (חום חזק יותר) אפילו גרוף וקטום לא עוזר – אסור לשהות לא בפנים, לא על גביו, לא לידו.

חידושים והסברות:

1. **שלושה סוגי תנורים: תנור – החם ביותר (בנוי למטה רחב, למעלה צר, שומר חום); כופח – קצת חלש יותר מתנור; כירה – הכי פחות חם (הבלה מועט).** המילה "שפיתה" פירושה פעולת הנחת סיר על האש. לכירה יש מקום שפיתת שתי קדירות (מקום לשני סירים למעלה), לכופח יש מקום לקדירה אחת, תנור הוא סגור לגמרי.

2. **ההבדל בין כירה לתנור בגרוף:** בכירה, אם יש גחלים חלשות או נשאר רק טיפה, הגריפה לא תעזור בכלל – ממילא אין חשש שמא יחתה. אבל

וישהו על גביו."**פשט:**

אסור למלא סיר עם אגודות, קטניות, או מים ולהכניס לתנור ערב שבת סמוך לחשיכה — אפילו באופנים שהיינו יכולים להשוות דברים אחרים. **"שאינו מועיל כלום במה שבישול, אפילו לא בישל כל עיקר"** — אפילו כשזה כבר חם, זה לא נחשב "מבושל".

חידושים והסברות:

1. **למה זה שונה מדבר חי:** קודם למדנו שדבר חי (דבר נא) מותר להשהות כי מסיח דעת — לוקח זמן רב להתבשל. הרמב"ם מחלק: זה תקף רק לדברים שלוקח זמן רב להתבשל (כמו חתיכת בשר גדולה). אבל אגודות, קטניות ומים לא לוקח זמן רב להתבשל — "אינם צריכים בישול הרבה" — ממילא "בדעתו עליהם לאכלן לאלתר" (הוא חושב שהוא יאכל אותם מיד, למשל בסעודת לילה), ולכן יש חשש שמא יחתה. הם מקבלים דין כמו "תבשיל שלא בישל כל צרכו" — לפיכך אסור להשהות בתנור.

2. **נפקא מינה לגבי קנס:** אם בכל זאת השהה, חל אותו דין של "יעבור" (עובר ויעבור), ובמוצאי שבת צריך לחכות כדי שיעשו.

הלכה: בשר גדי — היתר שהיה בתנור

דברי הרמב"ם: "תנור שנתן לתוכו בשר מבעוד יום ושהה אותו בשבת — אם בשר גדי וכיוצא בו" מותר. "אם יחתה באכילתו יתחרך הבשר" — בשר גדי הוא בשר עדין, ויותר חום ישרוף אותו. **"שאינן צריך אלא חמימות האש בלבד."**

פשט:

בבשר גדי מותר כי חיתוי מזיק — יותר חום ישרוף את הבשר. אבל בשר עז ושור אסור — כי בשר חזק יותר מרויח מיותר חום.

חידושים והסברות:

1. **הבדל בין דבר חי ובשר עז ושור:** מדברים כאן לא על בשר נא (שהיה מותר כדבר חי כי לוקח זמן רב), אלא על בשר שכבר בתהליך בישול — אז יש שמא יחתה בבשר עז ושור.

2. **בשר גדי הוא מאוד עסיסי** — גדי/כבש יותר עסיסי מבשר פרה, לכן חיתוי מזיק יותר.

הלכה: טח פי התנור בטיט — היתר

דברי הרמב"ם: "ואם טח פי התנור בטיט" — כאשר סוגרים את התנור בטיט (חימר), מותר אפילו בשר עז ושור. **"שאם בא לפתוח התנור ולחתות, תיכנס הרוח ויתקשה הבשר ויהא הפסד, ויצטנן התנור."**

פשט:

תנור כזה מבשל על ידי בידוד — כשפותחים אותו, נכנס אוויר, הבשר מתקשה, התנור מתקרר, וזה הפסד. ממילא אף אחד לא יפתח באמצע שבת.

חידושים והסברות:

1. סוג התנור מייצר בשר רך דווקא בגלל שהוא סגור — פתיחה פוגעת ישירות בתוצאה, ממילא אין חשש שמא יחתה.

הלכה: כל דבר שהרוח מפסדתו

דברי הרמב"ם: "וכן כל דבר שהרוח מפסדתו, אין גוזרין עליו שמא יגלה ויחתה."

פשט:

כל דבר שרוח מזיקה לו בתנור, אין חוששים שיפתח ויחתה.

חידושים והסברות:

1. **קושיא מאונן של פשתן:** הרמב"ם אמר קודם (תחילת פרק) שמותר להניח חתיכות פשתן בתנור ערב שבת. אם היסוד של "שמא יחתה" הוא רק

כך: החפץ חיים לא כתב אף פעם על טכנולוגיה חדשה — לא כי הוא פחד להתערב, אלא כי תפקידו היה להביא מה ההלכה. (לעומת זאת, הספר "מחנה ישראל" של החפץ חיים, שהוא ספר מעשי לחיילים, שם הוא כן מביא פסקים מעשיים.) ר' שלמה זלמן אויערבאך אמר את דעתו על חשמל, אבל הוא אמר שאי אפשר לעשות מזה כלל, כי אין לנו את הכוח לעשות כלל חדש בהלכה.

כופה — הממוצע בין כירה ותנור

שיטת הרמב"ם: כופה הוא דרך אמצע בין כירה לתנור — הוא שומר יותר חום מכירה אבל פחות מתנור.

פשט:

אם הכופה הוסק בגפת (פסולת של זיתים) או עצים — שעושה גחלים חזקות — הדין כמו תנור: אסור להניח עליו או לידו תבשיל שלא בישל כל צרכו או מצטמק ויפה לו, ואפילו גרוף וקטום לא עוזר. אבל אם הוסק בקש ובגבבא (גחלים חלשות), הדין כמו כירה שהוסקה בקש ובגבבא, ומותר.

חידושים והסברות:

1. **סמיכה בכופה:** בתנור אסור לסמוך (להישען), בכירה מותר. בכופה — תלוי: אם הוסק בגפת/עצים (בגודל תנור), אסור לסמוך; אם בקש ובגבבא, מותר, כמו כירה.

2. **ומותר לסמוך לכירה מערב שבת** — להישען ליד כירה מערב שבת מותר אפילו בלי התנאים של גרוף וקטום. הרמב"ם לא מונה זאת בין הלכות איסורי הכירה כי זה בכלל לא שאלה.

3. **ההבדל העיקרי של כופה:** הוא קטן יותר — הבשר יותר קרוב לחום, לכן הוא שומר יותר חום מכירה.

תבשיל חי / מצטמק ורע לו — אין חשש שמא יחתה**פשט:**

תבשיל חי (אוכל נא שעדיין לא התבשל כלל) או **מצטמק ורע לו** (משהו שנעשה גרוע יותר מבישול נוסף) — מותר להשהות על גבי אש, על כל סוג כירה/כופה, בלי הבדל באיזה גחלים, כי אין חשש שמא יחתה — לאדם אין עניין לעשות חם יותר.

עצת אבר חי — הכנסת חתיכה נאה סמוך לבין השמשות

דברי הרמב"ם: "אם השליך לתוכה אבר חי סמוך לבין השמשות" — אם מכניסים חתיכת בשר נא (או תפוח אדמה נא וכדומה) סמוך לשבת, כל הסיר נחשב כתבשיל חי.

פשט:

האדם מסיח דעת עד סעודת הצהריים (זה לוקח בכל מקרה עשר שעות), והוא לא יחתה.

חידושים והסברות:

1. זו עצה אפילו למי שמחזיקים כחנניה (או חומרות רבי אליעזר) שצריך בלעך — על ידי הכנסת אבר חי בוודאי לא צריך בלעך

2. **שאלה: למה לא להעמיד שומר?** בשהייה (מאוחר יותר) שומר כן עוזר, למה הרמב"ם לא אומר כאן את העצה של שומר? החשש שמא יחתה אינו משום שהוא שוכח ששבת היא — זה פשוט הסדר שהולכים לחתות. צריך פעולה קונקרטי (כמו הכנסת אבר חי) שגורמת לכך שהאדם ממש מסיח דעת. החכמים נתנו עצות ספציפיות, לא סתם "תהיה לך עצה".

הלכה: לא ימלא אדם קדרה — אגודות, קטניות, מים

דברי הרמב"ם: "לא ימלא אדם קדרה אסרטיין ואסוסיות ותורמסין ומיני קטניות, או חביות של מים, ויתן לתוך התנור ערב שבת עם השכח

דברי הרמב"ם: "ולמה? כל דבר שאינו אסור אלא מפני מראית עין... אלא גזירה שמא יחתה בגחלים."

חידוש:

הרמב"ם מתריע נגד טעות אפשרית — שלא לחשוב שהאיסורים הם כי אסור להתחיל מלאכה ערב שבת שמסתיימת בשבת. היסוד מתחילת הפרק נשאר: מלאכה שמתחילים ערב שבת מותרת אפילו היא מסתיימת בשבת. האיסורים הספציפיים הם רק בגלל שמא יחתה.

הלכה: צמר ליורה (צביעה)

דברי הרמב"ם: "אין נותנין צמר ליורה אלא אם כן נותנה כשהיא קרובה על האש... והיא שתהא פיה טוח בטיט."

פשט:

אסור להניח צמר ביורה (לצביעה) אלא אם כן הסיר כבר ירד מהאש, וגם הפה צריך להיות סגור בטיט — שמא יגביהנה וישיכנה (שלא ירים ויחזיר על האש).

חידושים:

הצמר ליורה מדבר על **צביעה**, כתוספות ("ג ע"א) והרמב"ם הלכות שבת פרק ט'. זה גם חשש שמא יחתה, לכן צריכים תנאים מיוחדים.

הלכה: עבר ושהה — בדיעבד אם עבר על דיני שהייה

דברי הרמב"ם: "כל תבשיל שאסור להשהות... אם עבר ושהה אותו, אסור לאכלו... עד מוצאי שבת, וימתין בכדי שייעשו."

פשט:

אם מישהו השאיר בעבירה תבשיל על האש (שלא היה מותר), אסור לאכול אותו עד מוצאי שבת, וצריך לחכות אחרי מוצאי שבת "בכדי שייעשו" — הזמן שהיה לוקח לבשל את האוכל מההתחלה.

חידושים והסברות:

1. **יסוד הקנס — מעשה שבת:** הרמב"ם בונה את הדין על הכלל שאסור ליהנות ממעשה איסור של שבת. זה מקרה מעניין, כי האדם בכלל לא עשה מעשה בשבת עצמה — הוא הכניס את זה ערב שבת. זה לא "מעשה שבת" קלאסי כמו כשימשהו עושה עבירה בשבת עצמה. החידוש הוא שאף שהמעשה היה ביום שישי, מכיוון שהאיסור (שהייה) קרה בשבת, זה מטופל כמעשה שבת.

2. **שאלה מהו האיסור דרבנן — ערב שבת או שבת?** האם האיסור דרבנן הוא כשהכניס את זה ערב שבת, או כשהשאיר את זה שם בשבת? אולי יש חיוב להוריד בשבת כשלא שכח, כי כל זמן שזה מונח שם יש "שמא יחתה". ממילא האיסור דרבנן הוא משבת עצמה — ההשארה שם.

3. **הבדל בין מזיד לשוגג:**

- **במזיד** — אסור עד מוצאי שבת, פלוס בכדי שיעשו.

- **בשוגג** — הרמב"ם מחלק עוד: אם התבשיל לא התבשל כל צרכו (שלא בישל כל צרכו), אסור גם במוצאי שבת. אבל אם התבשיל כבר התבשל כל צרכו, והאיסור היה רק כי זה מצטמק ויפה לו — אז מותר לאכלו בשבת מיד, כי אין לו הנאה כל כך ממעשה שבת, כי זה כבר היה מבושל.

4. **מתלוקת ראב"ד:** הראב"ד חולק בחריפות על החילוק של הרמב"ם בין שוגג למזיד. הראב"ד לא רואה הבדל בין שכחה למזיד, ולדעתו אפילו בשוגג גם צריך להיות אסור.

[דיגרסיה: שיטת רש"י — מאכל בן דרוסאי]

רש"י, בנוי על שיטת חנניה בגמרא, סובר שאם התבשיל מבושל לפחות שליש (מאכל בן דרוסאי), מותר כבר להשהות אפילו בלי גרופה וקטומה. השולחן ערוך פוסק כרש"י להקל. הרמב"ם אבל לא מקבל זאת במפורש — הוא אומר "כלל" (שלא בושל כלל או בושל כל צרכו), שמוציא את השלב הביניים של בן דרוסאי.

באוכל (כי רוצים לאכול אותו בשבת), למה צריך סיבה מיוחדת באונן של פשתן?

2. **חידוש בהבנת ההלכה:** ההבנה הקודמת אינה נכונה לגמרי. הרמב"ם מסביר שהסיבה שאונן של פשתן מותר היא **אותה סיבה** כמו "טח פי התנור" — כי שכנסס אוויר זה מפסיד. זה לא כי "שמא יחתה" חל רק באוכל, אלא כי בתנור זה החשש לא שייך מצד המציאות.

הלכה: גדי שלם — בשר עבה

חידושים:

1. **יוצא מן הכלל בגדי:** למדנו שבשר הגדי החיתוי מזיק לו. אבל **גדי שלם** (בעל חי שלם, כמו ערב פסח) — שם יש עצמות וחלקים אחרים, זה לא כל כך רגיש. אבל אם עושים אותו "תוך התנור" (סגור) החשש גם לא קיים, כי התנור מתקרר כשפותחים.

הלכה: ערב פסח שחל להיות בשבת

דברי הרמב"ם: "מותר לשלשל את הכבש הפסח לתוך התנור עם השיכה, אע"פ שאינו תוך התנור" — מותר להוריד את כבש הפסח לתנור כשמחשיך, אפילו לא סוגרים את התנור. **"בני חבורה זריזין הן."**

פשט:

לכאורה היינו צריכים לחשוש שמא יחתה, כי התנור לא סגור. הרמב"ם מביא סיבה מיוחדת: אנשים שעושים יחד חבורה לקרבן פסח לוקחים את זה ברצינות.

חידושים והסברות:

1. **מקור להיתר "שומר":** זה מקור להיתר שחיפשנו קודם — ששומר (או מצב מיוחד של זריזות) יכול לבטל את החשש שמא יחתה.

2. **למה בני חבורה שונים:** כשחבורה מבשלת ביחד, מתכננים את זה מראש, ממנים אחד אחראי על התנור, יודעים ששבת היא. בבית פרטי, כל אחד עובר ליד הסיר וחושב "בואו נעשה את זה קצת יותר פריך" — זה החשש שמא יחתה. אבל חבורה מתכננת מראש.

3. **השוואה ל"כהנים זריזים הם"** — יש קשר אישי לכלל, אבל לא כתוב שכל חבורה (כמו שולחן אצל רבי) יש לה דין זה — זה רק בפסח.

הלכה: בשר צלי — בשר, בצל וביצה על גבי גחלים

דברי הרמב"ם (מהמשנה): "אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום."

פשט:

אסור לצלות בשר, בצל או ביצה על האש, אלא אם כן נעשה (ראוי לאכילה) עוד לפני שבת. אם לא מוכן מבעוד יום, זה כמו תבשיל שלא בישל כל צרכו — אסור. אם נשאר על האש בשבת, אסור עד מוצאי שבת בכדי שיעשו.

חידושים והסברות:

1. **למה בשר צלי שונה מסיר:** בבשר צלי (בשר יבש על אש, בלי תבלינים/נוזלים) חיתוי מזיקה — זה ישרוף את הבשר. זה **מצטמק ורע לו** — הבשר לא נעשה טוב יותר עם יותר אש, אלא נשרף. לכן "הרך הוא עושה" — חיתוי עושה רק שכבה שרופה. זה ההבדל בין צלי (צלייה) ובישול (בישול בסיר עם נוזל).

2. **קשר למוגמר:** הרמב"ם חוזר להלכה קודמת — מותר להניח מוגמר (בשמים/קטורת) תחת כלים/בגדים. למה לא שמא יחתה? **כי חיתוי במוגמר ישרוף את המוגמר ויפגע בכלים** — זה גם מצטמק ורע לו. זו אותה סיבה כמו בבשר צלי.

כלל יסודי — "כל דבר שאינו אסור אלא מפני מראית עין"

הבישול. ממילא יכול להתווסף ממש בישול בשבת, לא רק להיראות כמו בישול.

2. **חידוש הרמב"ם — אפילו הוצאה:** הרמב"ם אוסר אפילו רק הוצאת דברים מסיר עם מגריפה (כף מצקת) בשבת — כי בזמן ההוצאה זה גם מתערבב. **הראב"ד** חולק ואומר "הפריז על מידותיו" — הוא מסכים שערבוב אסור, אבל רק הוצאה מסיר היא "יותר מדי" חומרא.

3. **הבעיה העיקרית היא הכנסת המגריפה:** סיר שמונח עם כף מצקת בפנים נראה כאילו באמצע בישול. ממילא, יציקה מהסיר (בלי הכנסת כף) לכאורה הייתה מותרת — כי כשזה כבר לא על האש, הערבוב אינו בישול.

4. **מחלוקת שולחן ערוך ורמ"א בנוגע להגסה:** השולחן ערוך אומר שהגסה אסורה רק כשלא מבושל כל צרכו, אבל "דבר שהוא מבושל כל צרכו, דהיינו מצטמק ורע לו, אין בו משום הגסה." **הרמ"א** אבל מחמיר שאפילו מבושל כל צרכו יש גם הגסה.

5. **נפקא מינה מעשית — צ'ולנט לעומת מרק:** בצ'ולנט יש מקום לערבב כדי שלא ישרף מלמטה (מצטמק ויפה לו), אבל במרק עוף קשה לראות סיבה אמיתית לערבב. הציבור נוהג שלא מוציאים ישירות מסיר כשהוא עדיין על האש — מרימים אותו (מהאש) קודם.

הלכה: פת (אפיית לחם ערב שבת)

דברי הרמב"ם: "אין אופין את הפת בתנור עם חשיכה, ולא חררה על גבי גחלים, אלא כדי שיקרמו פניה המדובקין בתנור או באש."

פשט:

אסור להכניס לחם לתנור סמוך לחשיכה, בין בתנור בין חררה על גחלים, אלא כשהצד שמודבק לתנור (או לאש בחררה) כבר התקשה (יקרמו פניה).

חידושים והסברות:

1. **איזה צד צריך יקרמו פניה להיות:** בגמרא לא ברור איזה צד. הרמב"ם פוסק שזה הצד "המדובקין בתנור או באש" — כלומר, הצד שמודבק לתנור (בפת) או לאש (בחררה), לא הצד שחשוף לאוויר. אפילו כשהצד האחר עדיין נא, זה כבר מספיק. זה מעניין כי זה יותר דומה לבן דרוסאי — שיעור של בישול חלקי.

2. **למה פת שונה ממאכלים אחרים:** בלחם אין חשש של מצטמק ויפה לו. הרמב"ם אומר

: **"אין אנו חוששין שמא יחתה, שהפת אם יחתה יפסד טעמו"** — אם יחתה בגחלים, הלחם ישרף, לא ישתפר. לכן, אחרי יקרמו פניה כבר מותר לשהות, כי חיתוי מזיק.

3. **אבל לפני יקרמו פניה יש כן חשש שמא יחתה** — זה שיעור חדש, לא בן דרוסאי, לא כל צרכו, אלא שיעור מיוחד לפת. בלחם נא חסר ההיתר של "יחתה יפסיד" כי זה עדיין לא מבושל מספיק שחיתוי תזיק.

4. **הבדל בין פת לגדי:** בגדי מכוסה (שגם יחתה יפסיד) מותר להניח מיד סמוך לחשיכה אפילו נא. בפת צריך לחכות עד יקרמו פניה — כי בפת בשלב המוקדם (לפני יקרמו) חיתוי כן עוזר, ורק אחרי יקרמו חיתוי מזיק.

הלכה: עבר ועבר בפת — במזיד ובשוגג

דברי הרמב"ם: "ואם נתנו סמוך לחשיכה ועדיין לא יקרמו פניו — אם במזיד, אסור... ואם בשוגג, מותר לרדותו בשבת לצורך שלוש סעודות."

פשט:

אם בשוגג הכניס לחם לתנור כשעדיין לא יקרמו פניה, מותר להוציא אותו בשבת — אבל רק כמה שצריך לשלוש סעודות שבת.

חידושים והסברות:

הלכות חזרה — החזרת סיר על האש בשבת

דברי הרמב"ם: "כל שמותר להשהותו על גבי האש, אם נטלו מעל גבי האש, אסור להחזירו למקומו."

פשט:

אפילו דברים שמותר להשהות (להשאיר) על האש, אם הורידו אותם, אסור להחזירם. חזרה מחמירה יותר משהייה.

חידושים והסברות:

1. **יסוד חדש — נראה כמבשל:** אסור החזרה אינו מ"שמא יחתה" (כמו בשהייה), אלא גזירה נפרדת: כשמחזירים סיר על האש בשבת, זה נראה כאילו מבשלים בשבת (מחזי כמבשל). זו סיבה אחרת לגמרי.

2. **מתי מותר להחזיר — רק כירה גרופה או מכוסה:** מכל ההיתרים שלמדנו בשהייה, בחזרה רק אחד תקף: כירה גרופה או מכוסה, או כירה/כופח שהוסקו בקש ובגבבא. ההיתר של הכנסת חתיכת בשר נא (שעוזר בשהייה) לא עוזר בחזרה, כי זה היה ממש מבשל בשבת. ההיתר של גרוף/קטום בחזרה הוא כי אין באמת אש, או שהיא חלשה, ממילא זה לא נראה כמו בישול.

3. **תנאי: "שלא הניחה על גבי קרקע":** מותר להחזיר רק אם לא הניח את הסיר על הקרקע. כשעדיין מחזיק אותו ביד, זה נראה כהמשך של מה שכבר היה שם. אבל "משעה שהניחו" — ברגע שהניח אותו — "אינו חוזר ונותנו" אפילו על כירה גרופה ומכוסה, כי אז זה ממש נראה כאילו מניח סיר חדש בשבת. "קרקע" בגמרא פירושו הרצפה, כי הכירה הייתה מבנה נמוך בקרקע (כמו שהרמב"ם כותב בפירושו המשניות).

4. **תנור וכופח כגחלים — אסור אפילו חזרה:** אסור להחזיר לתנור כלל, ולא על כופח שהוא כגחלים, רק על כירה — אפילו גרופה ומכוסה — כי "הבלה חם ביותר" (החום חזק מאוד), וזה נראה כאילו מבשלים בשבת.

5. **סמיכה = חזרה:** "כל שאין מחזירין עליו, אין סומכין לו" — אם אסור להחזיר על אש מסוימת, אסור גם לסמוך (להישען לידה) בשבת. סמיכה בשבת מותרת רק על כירה גרופה ומכוסה.

חזרה מכירה לכירה

רמ"א: "מותר להחזיר מכירה לכירה" — מותר להוריד סיר מכירה אחת ולהניח על כירה אחרת, "כל זמן שלא הניחו על הקרקע בינתיים." חזרה אינה רק החזרה לאותו מקום, אלא על כל משטח חם, אפילו כירה אחרת. **"אפילו מכירה שהובערה מבעוד יום לכירה שהובערה מבעוד יום"** — אם שתיהן גרופה וקטומה.

"אבל לא מכירה לטמינה ולא מטמינה לכירה" — אסור להחליף מכירה להטמינה (כיסוי בדברים ששומרים חום, בלי אש) או להיפך. **סיבה:** אסור לעשות הטמינה חדישה בשבת.

הלכה: הגסה — ערבוב בסיר על האש

דברי הרמב"ם: "אסור להכניס מגרפה לתוך הקדרה בשבת כשהיא על האש, אפילו באופנים שהותרה להיות על האש, ואפילו להוציא ממנה בשבת, מפני שהוא כמגיס, וזה מצורכי הבישול הוא, ונמצא כמבשל בשבת."

פשט:

אסור להכניס כף/מגרפה לסיר שעומד על האש בשבת, אפילו רק כדי להוציא אוכל, כי ההכנסה מערבבת את האוכל (הגסה), שהיא חלק מהבישול.

חידושים והסברות:

1. **הגסה אינה רק "נראה כמבשל"** — זה ממש תיקון: הגסה אינה רק ענין של מראית עין, אלא זה ממש צורך בישול — ערבוב משפר את

בבית המקדש מותר להדליק את המדורה בבית המוקד (שבו כהנים מתחממים) אפילו סמוך לחשיכה בלי התנאי של רוב, כי כהנים זריזים.

חידושים:

1. "זריזים" אינו פירושו מהירים, אלא שהם זוכרים ששבת היא ולא יחתו. כמו "בני חבורה זריזים הם" — כשאנשים עושים מצווה בחדד בחבורה, הם שמים יותר לב. הכהנים עסוקים בעבודה, והרצינות של המצב גורמת לכך שאפשר לסמוך עליהם.

הלכה: מדורה של קנים (ענפים) או גרינים (גרעינים)

דברי הרמב"ם: "הוציא מדורה של קנים או של גרינים" — כשעושים להבה מצמחים דקים או גרעינים, לא צריך לחכות עד שרוב האש בוערת, כי דברים כאלה נאחזים במהירות באש. "כי יראה שרובם ישרפו קודם השבת."

פשט:

בחומרים קלים שנדלקים מהר, אין חשש שהאדם יחלל שבת על ידי הוספה, כי הוא יודע שזה יבער מהר מעצמו.

חידושים:

1. הסברה: כל החשש הוא שהאדם יחזור ויגרוף באש. בקנים וגרינים, אם זה כבר בוער קצת, הוא יודע שזה יהפוך במהרה למדורה גדולה מעצמה, והוא לא יצטרך להתערב.

הלכה: אגד את הקנים — קנים קשורים

דברי הרמב"ם: "לפיכך" — אם קשר את הקנים (אגד את הקנים) או הכניס את הגרינים בצרור (ארוז), אז זה לא בוער מהר, אלא כמו עצים, ואז "צריך שתהא שלהבת עולה מאליה קודם השבת."

פשט:

כשמרכיבים את החומרים הקלים, הם מאבדים את תכונתם של הדלקה מהירה, והם מקבלים דין של עצים רגילים.

חידושים:

1. הרמב"ם אומר "לפיכך" — כלומר, מהסברה עצמה אפשר להבין את ההבדל: מכיוון שכל ההיתר בקנים הוא כי הם נדלקים מהר, ממילא כשקושרים אותם והם בוערים לאט, נופל ההיתר.

הלכה: תנאי רוב במדורה של זפת, גפרית, רוויו, קירה

פשט:

אלה חומרים שנדלקים מהר, דומה לקנים, ויש להם אותו דין — לא צריך לחכות עד שרוב בוער.

חידושים:

1. זפת זה אותו דבר כמו פסולת של זיתים.
2. מובאת השוואה ל"אש מדלקת את עצמה" — האש שורפת את זה מהר, ובקרוב לא נשאר כלום.

[דיגרסיה: מוסר השכל הכללי]

ערב שבת צריך כבר להיות מודלק מספיק ששלהבת עולה מאליה בשבת — יהודי צריך להתכוונן לשבת, הוא צריך כבר להיות "שבת" לפני שבת, לא צריך לגנוח בשבת, אלא צריך כבר להיות שמת.

---

*השיעור מסתיים בסוף פרק ג'.

1. **קנס חלקי בשוגג:** כאן יש קנס חלקי בשוגג — שונה ממאכלים אחרים שבשוגג בכלל לא היה קנס. בפת בשוגג מותר לקחת רק כמה שצריך לשלוש סעודות.

2. **למה ההבדל?** כי לפת יש חשיבות מיוחדת לסעודות שבת (לחם משנה). החכמים נתנו היתר מיוחד לכבוד סעודות שבת, אבל הגבילו רק למה שצריך לסעודות.

3. **שיעור רדייה:** מותר מיד ביום שישי בערב לקחת מספיק לכל שלושה הסעודות.

הלכה: רדיית הפת — איך מוציאים לחם

הרמב"ם: אפילו באופן המותר (כשכבר יקרמו פניה), כשמוציאים לחם מהתנור, צריך לעשות זאת "אלא בסכין וכיוצא בו" — בשינוי, לא עם הכלי הרגיל (שיבר/רדיד).

חידושים:

1. לא להשתמש בכלי הרגיל שמשמשים לרדיית הפת, כדי שלא יראה כאילו עוסקים באפייה בשבת.

2. **חכמת אדם (במלכים)** מובא שרדיית הפת היא לכתחילה איסור. הר"ן ואחרים אומרים שהאיסור הוא רק כשעשה עבירה (הכניס שלא כדיון). אבל אם עשה באופן המותר, מותר לאכול כי זה לא מעשה שבת.

הלכה: מדורה (אש להתחממות)

דברי הרמב"ם: אדם יכול לעשות מדורה "בכל דבר שירצה, בין על גבי קרקע בין על גבי מנורה", ומדליקים ערב שבת סמוך לחשיכה, "ומשתמשין לאורה או מתחממין כנגדה בשבת."

פשט:

מדורה מותר לעשות ממה שרוצים (אין הלכות של קשי גפנים ועצים כמו בנר שבת), בין על הקרקע בין על מנורה. מותר להשתמש בה לאור או לחום.

חידושים:

1. במדורה אין הדינים של "אין מדליקין" (אילו שמנים/פתילות) כי מדורה גדולה ולא יבואו לעשות בה.

הלכה: תנאי רוב במדורה

דברי הרמב"ם: "צריך שידליק רוב המדורה קודם שתחשך, עד שתהא השלהבת עולה מאליה קודם השבת." אם לא — "אסור להנות ממנה בשבת, גזירה שמא יחתה בה."

פשט:

רוב המדורה צריך כבר לבעור לפני שבת, שהלהבה עולה כבר מעצמה. אם לא, אסור ליהנות בשבת, חשש שמא יחתה.

חידושים:

1. **בעץ אחד:** "צריך להיות רוב עוביו ורוב היקפו" — שני סוגי רוב: רוב העובי ורוב ההיקף. לא מספיק שצד אחד בוער — רוב כל העובי ורוב כל הצדדים צריך כבר לבעור.

הלכה: מדורת בית המוקד — כהנים זריזים הם

דברי הרמב"ם: "במה דברים אמורים? בגבולין. אבל במקדש מחזירין את האור בעצים של מדורת בית המוקד, ואין חוששין שמא יחתה, שהכהנים זריזים הם."

פשט:

הלכות שבת פרק ג' – התחלות מלאכה מערב שבת

מבוא – מבנה הפרק

אוקיי, טוב. נלמד עוד? אנחנו לומדים הלכות שבת בספר זמנים של הרמב"ם, הפרק השלישי, פרק ג'.

אנחנו עדיין מחזיקים ברמב"ם שמונה את הל"ט מלאכות. הוא מדבר, ההתחלה היא קצת הלכות כלליות על כל השבת, מה שנוגע לשבת. וגם הפרק הזה, אם תקרא הוא מתחיל עם כלל כללי של... כלל השבת. אחר כך זה כבר פחות כלל, זה כבר כן נכנס לפרטים של בישול, של הטמנה. אבל הייתי אומר שכך הרמב"ם ממסגר את זה, אתה עדיין יכול להבין שזה הכלל של השאלה. אילו מלאכות, האם מותר לעשות מלאכות מערב שבת שקורות מאליהן בשבת? יש בזה כלל, יוצא מן הכלל גדול, שזה האיסור של שמה יחתה, שבזה נכנס הרבה פרטים של שהייה והטמנה וכו'. אבל בעצם הכל זה חקירה כללית, מה זה אומר מלאכה שבת?

כבר למדנו פרק א' מעשה וכוונה, פרק ב' פיקוח נפש, פרק ג' עשיית מלאכה מערב שבת שנמשכת בשבת.

הלכה א – מותר להתחיל במלאכה מערב שבת

אומר לנו הרמב"ם כך, אסור לעשות מלאכות בשבת. אבל מה עם מלאכות שיקרו בשבת דרך מלאכה שלא עשית בשבת, אלא שהכנת לפני שבת?

אומר הרמב"ם כך, **מותר להתחיל במלאכה מערב שבת**, ערב שבת מותר להתחיל לעשות מלאכה, **אף על פי שהיא נגמרת מאליה בשבת**. אפילו המלאכה נעשית מעצמה מאליה, כלומר הוא הצית, הוא התחיל את הדבר, וזה קורה מעצמו אחר כך בשבת. אדם היה חושב שאסור, כי המלאכה מתרחשת בשבת.

אבל אומר הרמב"ם, מותר כן. למה? **שלא נאסר עלינו**, האיסור שהתורה אמרה לעשות מלאכות בשבת היה רק **שלא נעשה מלאכה בעצם היום**, אסור שהאדם יעשה. אבל הבעיה היא לא שהמלאכה תיעשה. **אבל שתעשה המלאכה מאצמה בשבת מותר**, אין בעיה שמלאכה תקרה, אלא שמלאכה תיעשה על ידי אדם בשבת.

ואי מותר לנו ליהנות ממה שנעשה בשבת מאליו, גם מותר לתת לזה לקרות, וגם מותר אחר כך ליהנות ממה שנעשה, בניגוד לרגיל אם אדם עשה מלאכה בשבת. זה אסור ליהנות מזה. מזה מותר ליהנות.

הלכה ב – דוגמאות מהמשנה

והרמב"ם מסביר, מביא את הגמרות. **כיצד? פוסקין מים לגינה בערב שבת עם חשיכה**. מותר לפתוח את הפקק, או מה שזה לא יהיה, של מקום שמתחיל להיכנס מים לגינה, שייכנס הרבה מים. מותר לעשות זאת ערב שבת עם חשיכה. למרות שידועים שעכשיו כמעט לא ייכנס מים, הכניסת המים בפועל לגינה תקרה בשבת. אז זה לכאורה ענין של זריעה, אני יודע, במים בשדה בשבת זה זריעה. אבל זה לא נקרא זריעה, כי הוא עשה את המעשה עוד לפני שבת. אז מותר לפתוח את המים לגינה בערב שבת עם חשיכה, לפני שמחשיך, או כשמחשיך, זה הרגע האחרון שעדיין לא שבת, **והיא מתמלאת והולכת כל היום כולו**, שהשדה יתמלא במים במשך השבת.

ואותו דבר, **ומניחין מוגמר תחת הכלים**. מותר לשים מכשיר שמכניסים לתוכו בשמים חמים וריחניים, ושיעשה ריח טוב, שאולי יבשם את הבגדים. מה זה האיסור של מוגמר? זה איסור של... בואו לא ניכנס מה האיסור, אבל יש היתר. למה זה קשור לאיזה איסור? זה יותר מאוחר. אבל העניין הוא, למרות שיהיה לו כל השבת כולה, המכשיר יעשה את עבודתו במשך השבת, שיבשם את הכלים.

אותו דבר, **ומניחין כילור על גבי העין ורטיית על גבי המכה**. מותר לשים תרופות על העין, או תחבושת, מה שזה לא יהיה, על גבי המכה. למרות שהכילור יעשה את פעולתו במשך השבת, **ומתרפאין והולכין כל השבת כולו**.

אותו דבר, **ושורין דיו וסממנים עם חשיכה**. לעשות דיו, צריך לערבב דיו וסממנים, לתת להם להשרות. אם עושים זאת, המלאכה של זה, נעשית עם חשיכה, מותר. כן, ומה דיברנו? למרות שהדיו והסממנים משתרים יחד במשך השבת, הדיו מסתיים בשבת, המלאכה נעשית לפני שבת.

אותו דבר, לצבוע צמר, שמים צמר בסיר, או לצבוע ענין של פשתן, חתיכות פשתן, שמים אותם בסיר יחד עם הדיו וכדומה, **והן משתנין והולכין כל השבת כולה**, אפילו במשך השבת הצמר או הפשתן משתנה, זה הופך לצורה גדולה יותר בשבת.

אני לא יודע אם זה צביעה או אולי עושים את הצמר חזק יותר, אני לא יודע בדיוק, אבות המלאכות היה הצבוע, אוקיי. ומעניין אותי שהוא מביא את כל הגמרות שעומדות במשניות.

ופורשין את המצודות, מותר לפרוש רשתות לחיה ולעוף ולדגים, גם עם חשיכה ערב שבת, אפילו בשבת זה יתפוס. **ונותנין בקורות בית הבד ובגילגלי הגת מבעוד יום**, מותר לשים קורה כבדה על ענבים, או עיגול גדול, אבן עגולה, על זיתים בגת, או מה שזה לא יהיה, להיפך, לסחוט את היין והשמן, מותר להניח את הדבר הכבד מבעוד יום לפני שמחשיך לפני שבת, למרות שהעבודה של זה, סחיטת המשקה, קרתה בשבת, **והמשקה יוצא והולך כל השבת כולה**.

אותו דבר **מדליקין את הנרות**, מדליקים בערב, **והן דולקות והולכות כל השבת כולה**, זה בוער כל השבת.

אלו כל ההלכות שעומדות שם בהתחלה, רגע, שעומדות שם בתחילת מסכת שבת, שם זה נקרא שבותים קלים, שהכלים שלך יכולים לעשות מלאכה, אתה לא עושה מלאכה, זה הכלל שהרמב"ם מביא כאן.

הלכה ג – יוצא מן הכלל: שהייה על גבי האש

אבל בבישול כבר יש יותר פרטי דינים. הוא אומר שהעיקר הוא כמו כל האחרים, שמותר לשים קדרה על גבי האש, **ובשר בתנור או על גבי הגחלים**, ושיתבשל במשך השבת, ואתה יכול לאכול אותו בשבת.

אבל כאן זה כבר יותר מסובך, כאן יש... כל הדברים מותר ליהנות, אבל בבישול כן יש יותר פרטים של אופנים איך אסור. **ויש בדבר זה** האיסור הוא לא מדאורייתא, מדאורייתא זה מותר. זה לא אסור רק כי המלאכה קורית בשבת, כי הכל מותר שהמלאכה תקרה בשבת. אלא יש חשש אחר, שחוששים שהאדם יעשה, שאפילו יש אופן איך לשים את הסיר על האש, חוששים שהוא כן יעשה מלאכות בשבת, ובגלל זה אסרו את זה.

גזירה שמא יחתה בגחלים בשבת, הוא יחטא, הוא יתעסק עם הגחלים בשבת, והוא עובר על מבשל בשבת.

הפריימינג של הרמב"ם – שהייה כיוצא מן הכלל

זו גזירה מדרבנן, שאסור... זה כמו יוצא מן הכלל בהלכה שמותר לעשות דברים מערב שבת שקורים בשבת. חכמים אסרו דברים מסוימים שיכולים לגרום לאדם לבשל בשבת. לא ממש לבשל, אבל יחתה בגחלים שזה גם נחשב לכאורה איסור דאורייתא של מבשל. נכון?

עכשיו נלמד, בעצם בגמרא, או איך רוב האנשים זוכרים את זה, זה סוגיה בפני עצמה. אבל הרמב"ם שם את זה שזה פרט בהלכה שמותר כן להתחיל לעשות מלאכה לפני שבת והמלאכה תיעשה מעצמה בשבת. "חוץ מ", הוא עכשיו יגיד חוץ מ. החוץ מ הוא כשיש חשש שעושים דווקא את העבודה העיקרית לפני שבת, אבל יש חשש שבשבת האדם ייכשל ויעשה שוב מלאכה.

זה ענין של הכנת אוכל. למרות שיש דרך להכין אוכל על ידי שמים אותו על האש לפני שבת, אבל כי אדם רוצה אוכל טוב, יש חששות שונים ותנאים שונים מתי צריך לחשוש שייכשל בשבת ויעשה מלאכות שהאוכל יהיה טוב יותר.

מלהיות מבושל יותר או טוב יותר, אז יש חשש. ושנית יש דינים באש. איזה סוג אש אפשר לחטא, או צריך לחטא, או לא יכולים להסיר את זה. איזה מין תנור, איזה מין אש, איזה מין חיתוי?

דובר 1:

לא, יש חוץ מזה, כשיש גחלים ממשיים, שכמעט לא נשארו גחלים, יש גם טענה נוספת ומקום נוסף.

דובר 2:

כן, אוקיי, אוקיי. כן, אמת, את זה תוסיף לו. אני רק אומר, באופן כללי יש דין של התבשיל. אחר כך, אפילו תבשיל שיש בו חשש, עדיין צריך שיהיה סוג אש או סוג תנור שאפשר לחשוש. אז המבנה של הרמב"ם יהיה, הוא יתחיל לתת את התבשיל שאסור. אחר כך הוא יגיד, בתבשיל הזה אסורים כל סוגי התנורים וסוגי האש מאותו תנור שצריך לחשוש. אחר כך הוא יגיד מה עם תבשיל שלא בכלל בעיה, שלא מרוויח כלום. והרמב"ם כך, כיצד, הוא מתחיל כך:

דברי הרמב"ם: תבשיל שלא בישל כל צרכו

תבשיל שלא בישל כל צרכו, תבשיל שעדיין לא נתבשל לגמרי, עדיין לא נעשה כל צרכו, או חמין, או מים חמים שלא נתבשלו כל צרכם, כאן מתחיל... בואו נלמד קודם את הקטע, אבל כאן השאלה מה זה אומר כל צרכו. או **תבשיל שבישל כל צרכו**, או תבשיל שכן כבר נתבשל לגמרי, **אבל כל זמן שמצטמק יפה לו**, כל הזמן שזה נעשה טוב יותר. מצטמק זה אומר שזה נעשה קטן יותר, זה נעשה כמו למשל קוגל גדול, ככל שזה יותר זמן על האש זה נעשה יותר קריספי וקטן יותר. כן, זה נעשה כך, זה נעשה צפוף. מצטמק. מיני האוכל שזה טוב לו, האדם רוצה שיתבשל חלק מהמים, שיהיה יותר קריספי וכדומה, כל הדברים האלה **אין משהיה אותן על גבי האש בשבת**, אסור לשים אפילו ערב שבת, לשים ושיהיה שהיה, שיהיה מונח על האש בשבת, **אף על פי שהניחן מבעוד יום**, אפילו שמו אותו לפני שבת.

למה? **גזירה שמא יחתה בגחלים**, יש חשש שהוא יחטט בגחלים. למה? **כדי להשלים בישולו**, בדברים שעדיין לא נתבשלו לגמרי, הוא ירצה שזה יהיה מבושל, שזה יהיה מוכן. **או כדי להצטמק**, או כי הוא רוצה שזה יהיה טוב יותר, שזה יהיה יותר קריספי. **לפיכך**, אז הדברים האלה הם בעיה.

העצות: גרוף וקטום

אז מה כן העצה? אני אגיד לך, שאם יש לך כן תבשיל שבישל כל צרכו, איך אתה יכול כן לשים אותו על האש שלא יהיה הגזירה שמא יחתה, איך מותר לשים אותו ערב שבת? העצה היא כך: ... הוא אומר שלוש דרכים איך לעשות שהאש לא תהיה כל כך קלה לחטא או כך הלאה. למרות שיש דרך הבישול שהיא האיטור, אבל האש גם צריכה להיות אש שהיא בעיה. אם אפשר לעשות את האש אש שהיא לא בעיה, יש עצה. אז **בגרוף וקטום**, עצה אחת היא להוציא את הגחלים הבעורות, לגרוף מהם, או לכסות את הגחלים הבעורות. **כיסוי אש על קירה**, **באפר על גבי האורות הדקין**. הוא מכסה את הגחלים באפר, באש, או בפירווי סחורה, אני יודע, אבק, שעושה שהאש תהיה הרבה יותר חלשה, וממילא אין מה לחטא, או החיטוי הוא לא כזה עניין. בקיצור, זה יעשה שלא יחטאו.

או העצה האחרת היא, אם זה מצב שהגחלים כבר פחות או יותר כבויות, הן כבר נרדמו, שאז הן אוטומטית **הרי הן כמכוסות באפר**, אז הוא לא צריך לשים אפר, אז זה כבר בעצמו אפר אם הגחלים כבר כבויות.

או מקרה שלא השתמשו בגחלים רגילות של עץ, אלא הוא חימם עם קש או עם גבבא, שזה סוגים אחרים של חתיכות עצים מהשדה, **או גללי בהמה דקה**, או פסולת של בהמות, בהמה דקה, **שהרי אין שם**, אם מחממים עם הסוגים האלה של דברים, הוא אומר, שהדברים האלה אפשר להדליק, זה יכול להיות חם, אבל לא ברמה, לא כמו גחלים שאחר כך יעזור החיטוי.

היסח הדעת – לא זכר, אלא מציאות

שיעור בהלכות שבת – פרק ג: השהיה על האש

יש חשש אחד שאני יודע, אם אתה יודע על דברים נוספים אתה יכול להגיד לי: שמא יחתה בגחלים.

כן, מדברים על אוכל. כל החששות זה כשמכניס אוכל. יש... כן. יש גם, נראה שהוא לא מבשל עכשיו, נראה אחר כך. נלמד את החששות. יש את החזרה, אם זה לא נראה שהוא מבשל. אם זו חזרה, זה דבר אחר. אבל כן, בואו נלמד הלאה.

מתי צריך לחשוש – הכלל

אומר הרמב"ם כך, **ויש בדבר זה** – הדבר שדיברנו שמוטר בעצם לעשות, אם עושים את המעשה לפני שבת מותר לעשות אפילו הקרות, התוצאה קורית באמצע שבת, אבל יש מתי אסור. **ויש בדבר זה דרכים שאנו אוסרין** – יש דרכים שאסור לשים את הקדרה על האש ערב שבת. **דרכים** – יש אופנים שונים של מיני אוכל, מיני סירים, מיני קדרות, אני מתכוון תנורים, מיני תנורים שאסור. **גזירה שמא יחתה בגחלים בשבת** – למה זה אסור? כי חוששים, חכמים עשו את הגזירה, שאם יתנו לזה חכמים ייכשלו בלחטט בגחלים בשבת.

כי פעם בישול היה בגחלים, והגחלים צריך מפעם לפעם לחטט שיהיה שוב חם מאוד, כי האפר מונע מהחמצן להגיע לאש ולתת לו חיות. אז השיטה היא, לזוז קצת עם הגחלים שהאפר שכבר נשרף לגמרי יפול, שיוכל להגיע אוויר לאש, ומתחיל האש שוב לבשל. ואז הוא עובר על מבעיר, וגם לכאורה על מבשל, כי הוא מבשל עכשיו בשבת, הוא עושה שהלהבה תהיה גבוהה יותר בשבת.

מי שעושה גריל עם גחלים יודע על זה. כן, זה דבר שצריך כל הזמן, כל פרק זמן צריך לתת ערבוב, מה שצריך לעשות.

אומר הרמב"ם, מה הדרכים מתי צריך דווקא לחשוש כך? הרמב"ם יביא דוגמאות שונות, אבל אני רוצה להגיד את זה קודם מבחון, אני מתכוון שיהיה יותר קל. שמתי צריך לחשוש זה כשהאדם רוצה, יש לו אינטרס לחטט שיהיה חם יותר, אז חוששים. אז אם זה מין אוכל שאם זה נעשה חם יותר זה יהיה עוד יותר טוב, זה יהיה קריספי, אני יודע, או סוגים כאלה של דברים.

אבל למשל, יש אבל סוגים אחרים של אוכלים או סוגים של מצבים שאין שום סיבה שירצה לחטט, או שזה ייקח בכל מקרה זמן ארוך מאוד עד שזה יתבשל, אז לא תעשה הרבה עם החיטוט הקטן. או שהחיטוט יעשה גרוע יותר. הרמב"ם יפרט את כל האופנים. כן?

כן, יש לכאורה שני דברים שיש כאן דבר חדש. צריך ללמוד את הכללים מבפנים, אבל בעצם שני תנאים אחרים. קודם כל, יש מקומות...

כללי שהייה: תבשיל, אש, ותנורים

הלכה ג (המשך) – הדרכים של שהייה: מתי צריך לחשוש

דובר 1:

אומר הרמב"ם, מה הדרכים? מתי צריך דווקא לחשוש כך? הרמב"ם יביא מגמרות שונות, אבל אני רוצה להגיד את זה קודם להרחיב, אני מתכוון שכך זה יהיה יותר קל.

שמתי צריך לחשוש שהאדם רוצה, יש לו אינטרס לחטט שיהיה חם יותר, אז חוששים. אז אם זה מין אוכל שאם זה נעשה חם יותר זה נעשה עוד יותר טוב, זה נעשה קריספי, אני יודע, או סוגים כאלה של דברים. אבל למשל ביצה יכולה, אבל סוגים אחרים של אוכלים או סוגים של מצבים שאין שום סיבה שתמצא לחטט, או שזה ייקח בכל מקרה זמן ארוך מאוד שזה יתבשל, אז לא תעשה הרבה עם החיטוט הקטן, או שהחיטוט יעשה גרוע יותר, הרמב"ם יפרט את כל האופנים. כן?

דובר 2:

כן, יש לכאורה שני דברים שציינת. אני צריך לראות את, צריך ללמוד את הכללים מבפנים, אבל יהיו שני דינים אחרים. קודם כל, יש דין בתבשיל, נכון? רק תבשיל שיש משהו, אם אתה אומר שזה לא משהו שמרוויח

המשך הלכה ד – היסח הדעת

במצב כזה שכבר הסרת את הבעיה של חתייה, חוזרים להלכה הרגילה שמותר להניח דבר לפני שבת שיתבשל בשבת. ממילא, המשנה מתירה, לכתחילה מותר בשחייה, לעשות שהדבר יונח. שהייה פירושה להשהות במקום, לעשות שהסיר יושהה על האש. למה מותר? **שהרי הסיח דעתו מן התבשיל.** בכך שהוציא את הגחלים, או בכך שכיסה אותם כדי שהגחלים יהיו חלשים יותר, הסיח דעתו מהתבשיל. הוא הבהיר לעצמו, הזכיר לעצמו, או הבהיר שהוא לא מבקש לגרום לתבשיל להתבשל מהר יותר או טוב יותר. ממילא, **לא גזרינן שמא יחתה באש,** אין את הגזירה שהוא יחתה, יחרוך באש.

היסח הדעת אינו סימן, לא שהוא עושה סימן. כפשוטו, זה אופן שהוא לא יכול עכשיו לפתור. אפילו תיאורטית, אם היה לו איזו עצה לעשות את התבשיל קצת יותר טוב, היה יכול, אבל הוא כבר סגר את זה, זה כבר נגמר, הוא כבר לא יכול. מסיח דעת אינו דין בדעת, יכול להיות שהוא גחלים עוממות, כך רואים כי נראה מכך מאוחר יותר. אני מתכוון שאפשר, יש דרך לחתות, כי הוא עשה את זה קל יותר, אבל זה יותר, באופן הזה הוא יותר, זה לא מפוקח, זה לא סייפה. מסיח דעת פירושו שהוא הבהיר, ממילא הוא לא יחתה, כי הוא כבר קבע אצלו שזה המצב של הסיר.

כי אי אפשר, זה לא סייפה, זה לא אופן של אנגלית, זה קשה יותר, הכל בעולם אפשר, אפשר גם להביא שהקדוש ברוך הוא יעשה נס וזה יחזור להיות כלום, טוב מאוד, כי תנא אחר יכול כן, אבל דעה עומדת כאן, תנא יכול כן. הנקודה היא לא, אני רק רוצה לומר נקודה שאנשים חושבים לפעמים, שגרופה וקטימה הוא זכר בעלמא, הוא שם סימן שהיום שבת ואסור לחרוך, זה לא כך, עושים את זה באופן, אם היה יכול להיות שם מפת חלה, כיסוי חלה שכתוב עליו שבת, האם זה היה עוזר בכלל, או שמים שומר, אבל זו לא הדרך שההלכה פועלת כאן. יכול להיות שזה היה עוזר, אבל זה לא עומד כאן. אם מישהו אומר שיש לו סליחה והוא שם שומר, למשל, כי לומדים עם ילדים, ושם יש חשש מיעוטה, יש משהו שאפשר לשים שומר, כאן רואים שזה לא שומר.

כאן הכל תלוי אם זה סוג הסיר שאין לו סיבה לחתות, או שיש לו כן סיבה, כי התבשיל עדיין מצטמק ורע לו, אבל הוא לא יכול, או שהוא יכול טכנית, אבל זה כבר ויתור, זה כבר רחוק מספיק מה, במילים אחרות, במצב הזה כבר לא עומדים עם המזלג לחתות, מניחים את זה, זה כבר מה שזה. הוא אומר כאן בהמשך על **תבשיל שלא נתבשל כל צרכו**, כאן המפרשים מוסיפים על הנושא של כמה צריך להתבשל, אבל הרמב"ם לא מביא את זה, זה בואו נמשיך הלאה. זה מאכל בן דרוסאי, אבל הרמב"ם לא מביא את הענין של מאכל בן דרוסאי כאן. אוקיי.

הלכה ה – חילוקי תנורים: כירה, כופה, תנור

במה דברים אמורים – רק בכירה

דובר 2:

במה דברים אמורים? כן. אחרים מקילים יותר, אחרים אומרים שאפילו אם זה עדיין לא, שאם זה כבר מאכל בן דרוסאי זה כבר נקרא נתבשל כל צרכו. כן. בואו נמשיך הלאה. אומר הרמב"ם הלאה, **במה דברים אמורים**, ההלכה שנאמרה שמספיק עם חלש יותר, עם שתי הדרכים, השלוש שהגמרא אמרה של לעשות שיהיה קצת יותר קשה לחתות, או שלא יפול לחתות, שזה מספיק, טוב בכירה, **שהבלה מועט**, סוג תנור שאינו חם מאוד, **שהבלה מועט**, שהאוויר החם מועט.

יש שלושה סוגי תנורים שההלכה תסביר: **תנור** הוא החם ביותר, ואחר כך **יש כירה עם כופה**. כופה קצת חלש יותר מתנור, וכירה היא הכי פחות חמה. תנור החום חזק יותר, תנור בנוי שמלמטה הוא רחב ומלמעלה הוא נעשה צר, וכך נשמר הרבה מהחום.

תנור – אפילו גרוף וקטום לא עוזר

אז תנור שיש בו חום חזק הרבה יותר, אז לא עוזר שהוא עשה אחת משלוש העצות, שהוא גרף את הגחלת העליונה, אפילו הוא גרף את הגחלים, או

כיפה באפר, הוא כיסה את הגחלים באפר, או שהוא חימם את התנור בקש ובגבבא, בדברים חלשים יותר, לא גחלים. לכן אפילו כך, **אין משהיין בתוכה**, אסור, כי זה תנור שהוא הרבה יותר חם, אסור להשהות בהסתמך על התירוץ שהוא גרף, אסור להשהות **לא בתוכה**, אסור להכניס סיר לתוך התנור, ולא רק זה אלא גם **ולא על גבה**, דרך נוספת איך לבשל או איך לחמם דברים היא להניח מבחוץ לתנור, **ולא על גבה**, וגם לא **סומך לו**. יש שלוש דרכים בעצם, אפשר להניח על התנור, ליד התנור, שיתחמם מהקיר של התנור, או בפנים. אסור לעשות את כל שלושת הדברים האלה.

שום תבשיל שלא בישל כל צרכו, תבשיל שעדיין לא התבשל לגמרי, או **שבישל כל צרכו ומצטמק ויפה לו**, תבשיל שיש סיבה לחשוב שאולי ירצה לחתות כדי שיהיה טוב יותר, כי יתבשל. אסור אפילו כשהיה גרוף וקטום, כל הדברים האלה. למה? כי **הואיל והבלו חם ביותר**, כי התנור הוא דבר חם מאוד, אינו מסיח דעת, אינו מסיח דעת. זאת אומרת, כי המאכל מתבשל כל הזמן. בקיצור, שם יותר הסדר שיש לחשוש לחתייה.

דובר 1:

עדיין יש בתנור מספיק חום מהניצוצות מכל מה שנשאר, וזה עוזר. כן, עדיין יש על מה לחתות. ממילא, חוששים אנו עדיין, חוששין שמא יחתה בגחלים, אפילו אם הוא גרף, הוא הוציא את הגחלים, אבל תמיד נשארים גחלים. רואים גם מאוחר יותר שאפילו כשחופרים... זה הגיוני, כי זה לא נראה כמו אצלנו. כנראה בכלל לא רואים את הרצפה במקום כזה. זה מקום מלא אפר שבו כל הזמן שמים גחלים, אז תמיד נשארים גחלים, אפילו כשגורפים ושמים גחלים חדשים, עדיין נשארים גחלים. ממילא, שם יש חשש.

מה? הרמב"ם נותן שלושה שורות לשאלה שאתה רוצה לדעת מה נשאר כאן. **"חוששין שמא יחתה בגחלים, ואף על פי שהאש מעוטה, או שהיא אש קש וגבבא"**. אפילו אם דיברנו שזו... זו אש... לא, קודם הוא מדבר על שתי החלוקות האחרות, כשמכסים את זה באפר או כשעושים עם קש וגבבא. אז אפילו שם יש אש חלשה יותר, שלגבי כירה זה היה מספיק, אבל זה לא... או אפילו אם זה מכוסה, יש שם אש, יש לנו חשש שיחתה.

אז מה הרמב"ם מבין בגרופ? גרוף פירושו שהוציאו את הגחלים. למה בגרוף עדיין יש חשש שמא יחתה? **"לפיכך אסרו להשהות בתנור אף על פי שגרופ"**. אז הרמב"ם, **"שגרופ אינו גורף אלא רוב האש בלבד, ואי אפשר לגרוף כל האש עד שלא תשאר ניצוצות אש, ומפני שהבלו חם, אפשר שיחתה בגחלים"**. אי אפשר לגרוף את כל האש שלא ישארו קצת גחלים, ניצוץ. ומפני שהבלו חם, כי זה כל כך חם, שם בחום כזה הגיוני שאפילו הקצת גחלים והגרופה יעזרו. רואים שבכירה, פעם אחת שיש גחלים חלשות, או שנשאר רק טיפה, הגרופה שלך לא תעשה כלום, ממילא זה מותר. אבל תנור חזק, אפילו הקצת חתייה והקצת שעדיין נשאר או בגחלים המכוסות יעזור, ממילא יהיה לו סיבה לרצות לחתות, ממילא אסור בתנור באופנים האלה.

איך מותר בתנור? הוא עדיין לא אמר את זה, נראה מאוחר יותר, אולי הרמב"ם עוד יאמר. ועכשיו הוא אומר, עכשיו הוא הולך לדבר, שההיתרים לא עוזרים. שלושת ההיתרים שיש על כירה לא עוזרים על תנור.

שאלה: אם אפשר כן לגרוף את כל האש?

יכול להיות שאם למישהו יש כן דרך לגרוף את כל האש, נניח יש לו תנור יותר מפואר שאפשר להוציא את כל המגש מלמטה, אני לא יודע, אין לי מושג איזה תנורים היו פעם, אבל לכאורה זה נכון, תנור הוא סוג אופן שאי אפשר, שתמיד נשאר משהו, וממילא יש בזה חשש גרופה, שעדיין עושה משהו שצריך לחתות, ואין שום דרך לחתות, אז זה מותר אפילו תנור. אני לא יודע, זו לא קושיה גדולה.

או הגזירה דרבנן, לכאורה. לכאורה זה לא מסוג הדברים שהחכמים היו גוזרים בכל מקרה. אני רק שואל, אולי על זה אומר הרמב"ם בתנור, התנור נעשה דבר אחר. אני רק שואל, על זה הרמב"ם נותן את כל האריכות, למה הוא נותן לי טעם? זו לשון הרמב"ם, קושיה על החכמים הקדושים שאסרו. הוא מתכוון להסביר את זה, כי בדרך כלל כשגורפים לא גורפים את הכל,

בפשטות, ושמעתי שהבריסקר רב כך סבר, הוא לא יכול היה להבין למה אנשים עושים בלעך בתנורים של היום, כי אין שום קולא, אין מה לחתות. אנחנו נוהגים, כולם, אני מתכוון כל היהודים שאני מכיר נוהגים לשים בלעך שבת על התנור, אין לי עין הרע על זה. אני לא מבין את המחשבה.

היסוד של "שמא יחתה"

אבל שוב, הז"ל אמרו לנו כך, במיוחד עם הניסוח של הרמב"ם, מותר לעשות מלאכות ערב שבת, חוץ מסוגי מלאכות שיש חשש שבשבת עדיין תהיה עסוק בזה. וכשאתה שם סיר על האש, יש את הענין של "מצטמק ויפה לו", שחז"ל אמרו על זה שכשאתה רוצה שהתבשיל שלך יהיה טוב יותר, אני חושש שאתה תחרוך באש. לחרוך לא, זה לא החשש שאתה תעשה את הלהבות קצת יותר גבוהות. לחרוך, לא עושים את זה בדרך כלל. אתה צריך להבין, החתייה היא כמו שמי שעושה ברביקו יודע, חתייה היא דבר שעושים כל הזמן. הוא אומר בשבת, אני לא מדבר על בישול, אבל האופן הרגיל של בישול הוא שכל עשרים דקות נותנים מבט וחורכים. זה לא האופן הרגיל של בישול שכל עשרים דקות מגבירים את האש. זה לא איך מבשלים בדרך כלל.

ולא מדברים רק על ברביקו שלוקח שתי דקות לבשל. מדברים כאן, זה ברביקו ארוך יותר. נכון, זה ברביקו ארוך יותר. גחלים, כשמבשלים עם גחלים, גחלים זה דבר שצריך לטפל בו, צריך לטפל בו כל הזמן. תנורים של היום זה לא דבר שצריך לטפל בו כל הזמן. צריך לטפל בו, שלא, אני יודע, שלא ישרף, דבר דבר, אבל לא צריך כל הזמן לתקן את האש. אז הגזירה של גחלים לא קיימת על התנורים של היום, ככל שאני יכול להבין.

הבלעך הוא זכר

תרגום לעברית

יש כאן גזירה חדשה ממנהג ישראל שמניחים בלך, אותו בלך הוא יותר כמו זכר, זה יותר כמו סימן, כדי לזכור שיש כבר מה שלא נוגעים. אני לא לגמרי מסכים, כי נראה לי שהרי החכמים אמרו שכאשר יש חשש שאדם יהיה לו עניין לעשות מבעיר או מבשל כדי שהאוכל שלו יהיה טוב יותר או מהיר יותר או טוב יותר או מצומק יותר וכדומה, צריך לחשוש, והמקרה בגמרא הוא גחלים. אבל בכל זאת, בדיוק כמו שאדם ירצה שהתבשיל שלו יהיה קצת יותר חם, הוא יעשה את זה. כל שאר הדברים שהרמב"ם מנה, אני לא יודע, הוא לא מניח שם את רוב המאכלים, אין לנו פחד. אבל כשמדובר בתבשיל שלו שהולך להיות טוב יותר, יש לי פחד. בגמרא זה נקרא "שמא יחתה בגחלים". אני אקרא לזה, הוא הולך לעשות קצת יותר גבוה את הלהבה.

טענת נגד: אבל אפשר להגביר את הלהבה

דובר 2:

אם אי אפשר לשנות את הלהבה, אולי אתה צודק. אם אתה אומר שהאדם שם כל שבוע על אותה להבה בדיוק, אוקיי, אתה צריך לדעת שזה נקרא כמו "אמאי מיגז גחלים".

דובר 1:

אבל דבר רגיל, אדם עושה ארוחת ערב, ועושים צ'ולנט באמצע הלילה, פתאום הוא נכנס למטבח, "אוי, אני יכול לסבול שהצ'ולנט יהיה עוד יותר מבושל". החכמים הקדושים אמרו בדיוק להיפך, לך היו אומרים שאפילו כשיש עדיין מה לעשות עם הסיר, זה מותר כל עוד אין חשש שמא יחתה. בזמננו גם יכלו להביא ולהוסיף גחלים חדשות מבחוץ. בדיוק כמו שאפשר היום... מה ההבדל? זה אותו דבר! זה לא הסדר הרגיל! אמרתי לך, זה לא הסדר הרגיל של בישול לעמוד ולהגביר את הכפתור. זה לא הסדר הרגיל. הסדר הרגיל הוא שמדליקים את הלהבה.

דובר 2:

אתה הצבת הלכה שהחשש שמא יחתה קיים בעניין, כמו בגריל שאתה יודע מאיפה אני לא יודע, אני יודע דבר כמו תנור, ויש דבר שהתנור יהיה חם יותר כדי שהאוכל יהיה מבושל יותר. וכך יש היום שאדם רוצה שהתנור יהיה חם יותר כדי שיהיה מבושל יותר, ממילא יש חשש שמא יחתה. ואין

ממילא הוא מתכוון לומר אולי את ההלכה, שאם ימצאו דרך כן לגרוף כל ניצוץ אחרון יהיה מותר. אולי הרמב"ם מתכוון לומר את זה להלכה, כי הבעיה כאן היא שאני לא מאמין שבזמן הרמב"ם השתמשו באותן המילים תנור, כירה, כופח, צריך קודם כל אחז לדמות את התנור שלו ולשים אותו בקטגוריות. יכול להיות שהרמב"ם התלבט באותו דבר שמתלבט כל מי שלומד את הסוגיה, מה אני חושש שמא יחתה, הרי הוא גרף.

והוא אומר לשאלה שלך לתנור כזה זה מותר, יכול להיות שאצלנו בכלל נאמר שאין לזה שם תנור, יש לזה שם כירה. אם זו המציאות של האש שם למטה אין הרבה גחלים ישנות שנשארו. צריך לדבר על התנורים של היום וכדומה. אבל זו לא ממש שאלה הלכה למעשה, אבל אני רוצה לומר הערה כללית על זה. אנחנו צריכים קצת לדבר, אני יכול כבר להתחיל.

דיגרסיה: שיטת הרמב"ם בפסיקה – לא להתאים למציאויות חדשות

דובר 1:

אז, אתה אומר דבר מאוד מעניין. הרמב"ם, למשל, אני לא יודע מה היה בזמן הרמב"ם, יכול להיות שבזמן הרמב"ם זה כן היה, אבל בטוח שהרמב"ם לא היה מתייחס, כי הרמב"ם כמעט אף פעם לא אומר, "בזמן הזה שאיננו משתמשים בכלי פלוני של הגמרא, אלא במשהו כלי חדש, ההלכה שונה." כי הרמב"ם רואה את עצמו כסיכום של תורה שבעל פה. הוא צריך לומר אפילו את הדוגמאות. אז, הדוגמאות הן אולי רק מה שהיה אז, אבל כך נעשתה תורה שבעל פה, לפי הדוגמאות שהיו בזמן המשנה. הרמב"ם תמיד מביא את זמן המשנה.

זה הזכיר לי את המשנה ברורה. החפץ חיים כתב ספר משנה ברורה על הלכות אורח חיים, הלכות שנוגעות למעשה, והוא לא כתב אף פעם, לא על שבת, לא בשום מקום, את ההלכות של טכנולוגיה חדשה שיש רק היום. ולמה? אנשים אומרים כי הוא פחד להתערב, זה עוד היה חדש, הוא לא רצה להכריע במחלוקת בין הרבנים. אבל יכול להיות גם סיבה עמוקה יותר, כמו הרמב"ם. הוא רוצה רק להביא, התפקיד של המשנה ברורה היה להביא לא רק את המשנה, גם את האחרונים. הוא רוצה לומר מה ההלכה. להתאים למקרה, זה תפקיד של רב, זה לא תפקיד של ספר הלכה.

אני אולי אוסיף, לרמב"ם יש ספר "מחנה ישראל", נדמה לי כך זה נקרא, הלכות שיכולות להיות נוגעות ליהודי שהולך לצבא. ובמקום כזה הוא צריך להכניס כל מיני פרקטי, סכין כזה מותר להשתמש, וסכין כזה לא, כי זה ספר פרקטי. אבל משנה ברורה הוא לא רצה להוציא.

כמו שאמרתי אתמול שר' שלמה זלמן אויערבאך אמר שהחשמל הוא כך, אוקיי, הוא אמר, אבל אי אפשר לעשות מזה כלל, כי אין לו את הכוח, הוא לא חכם, אין את הכוח לעשות כלל חדש בהלכה.

דיון: תנורים של היום והענין של בלעך

דובר 2:

אני מתכוון, כל הדברים האלה מאוד קשים, כי למשל, אם מישהו ירצה להשוות תנורים של היום לתנורים של אז, לא יספיק שהוא יחשב את כמות החום, אלא גם את "שמא יחתה", אם זה נעשה מאוד קל, כי אפשר עם כפתור קטן, אולי "שמא יחתה" נעשה הרבה יותר חמור.

דובר 1:

אני רוצה לומר כאן, אני רוצה לומר שקצת נייר כסף עוזר, שמונח שם, זה לא נעשה כל כך...

דובר 2:

אם זה כל כך קל לחתות, צריך לשאול רבנים. אבל על כל פנים, מה שכתוב, אם יש לנו גזירה חדשה, זה דבר אחר. אבל לפי מה שכתוב בתורה, בחכמים, בשולחן ערוך, ובפוסקים, אני מתכוון לומר בפוסקים הקודמים, הוא שיש חשש "שמא יחתה", שנאמר על האופן של גחלים. לא כתוב בשום מקום "שמא יוסיף", "שמא למדורה", "שמא" לעשות גדול יותר את האש. אז, בפשטות, יש דברים דומים, אבל אין את השיעור הראשון.

טוב מאוד, זה לא תנור כי זה לא עוזר. גרוף וקטומה פירושו שעכשיו כמעט אי אפשר יותר להיות מחתה, או שזה כבר לא סוג אש שאפשר להיות מחתה. זה עושה אש חלשה יותר, שמים פחם רך יותר. אבל אתה עושה איסור חדש, אתה עושה איסור חדש, אתה עושה איסור חדש עם היתר חדש.

אין לי טענות, כל יהודי חייב אם הוא רואה שזה לא, שיעשה בוודאי גדרים וסייגים, שיהיה דבר יפה, אבל זו לא ההלכה, זה דבר חדש.

דובר 2:

אוקיי, בואו נמשיך הלאה.

קריאה והסבר: כופח — הבל ממוצע

דובר 2:

אמור את ההלכה הלאה. כופח הוא הראשון שראיתי את המחלוקת מצוה, שהוא לא הולך לשכנע אותי בקלות. אוקיי, אחר כך, רגע, סיימת על כירה, אחר כך יש תנור שזה עניין אחד, וכאן יש משהו באמצע. כופח ההלכה היא האמצעי בין, הדרך הממוצעת בין תנור וכירה.

כופח הבלו רב מהבל הכירה ומועט מהבל התנור.

כופח החום, הוא מחזיק חום יותר מכירה, אבל הוא מחזיק חום פחות מתנור. ממילא, מה ההלכה? ההלכה היא דווקא חצי חצי. במקומות שמחמירים יש מקומות שמקילים.

לפיכך אם הסיקוהו בגפת ובעצים — הרי הוא כתנור, ואין משהין בתוכו ולא על גביו ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרכו או מצטמק ויפה לו, אף על פי שגרף או כיסה באפר.

אבל עם עצים, יהיו אלו גחלים רגילות שעושים בדרך כלל מסוגים, מה פירוש המילה גפת? אני לא יודע. משהו פסולת מ... פסולת מזיתים הוא אומר כאן. אה, מזיתים. אה, משהו שיש בו שמן, ובקיצור נהיה חזק מאוד, מתבשל טוב. זה סוג של אש בעצם. כן, ובעצם זה תנור ממש, כי אז זה חם מאוד, זה כמו תנור. ממילא, בקיצור, ההלכה היא כמו תנור, אז מה? שאסור לשים על זה או ליד זה תבשיל שלא בשל כל צרכו, או מצטמק ורע לו. תבשיל שיש סיבה לחשוב שהוא הולך לעשות חיתוי. אפילו פשוט גרוף וקטומה, אפילו לא עוזר, כמו בתנור לא עוזר.

ואם הסיקוהו בקש או בגבבה — הרי זה ככירה שהסיקוהו בקש ובגבבה, ומשהין עליו.

אבל אם חיממו אותו בקש ובגבבא, עם גחלים חלשות יותר, אז החום חלש יותר, אפשר לדון אותו כמו כירה שהסיקוהו בקש ובגבבא, ומותר לנו, מותר כן לשים עליו ערב שבת דברים.

דיון: סמיכה לכירה ולכופח

דובר 2:

מה קורה עם הסמכה לתנור? למדנו שהסמכה לתנור היא כמו שימה בתנור, כי זה כל כך חם שגם שימה ליד התנור תיתן מספיק חום. מה קורה עם הסמכה לכירה? נראה שהרמב"ם לא מנה את זה בין הלכות כירה. כן, הוא אומר את זה כאן. אוקיי.

ומותר לסמוך לכירה מבערב.

הסמכה לכירה מותר כן בלילה, אפילו זה לא אחד מכל החששות. "מערב" פירושו מלפני שבת. מערב שבת, מערב שבת. כל החששות של... אה, הוא עדיין בכלל לא מדבר על שימה בשבת. זה הלכות מאוחרות יותר.

דובר 1:

כירה, שימה מבחוץ להיות סמוך, פירושו לא... זו בכלל לא שאלה.

דובר 2:

עוד הבדל בין כירה וכופח. ההבדל הראשון הוא שעל כירה עוזר גרופה וקטומה וכו' כל שלושת התנאים, ועל תנור זה לא עוזר. הבדל נוסף הוא שעל תנור אסור לסמוך, ועל כירה מותר לסמוך. מה עם כופח, מותר לסמוך? הוא אומר שאסור. למדנו עכשיו שאסור. זה תלוי. אם כופח הוא

חשש שמא יחתה, ובהלכה כתוב ברור שכל עוד אין חשש שמא יחתה, אין חוששים למשהו אחר. גוי אין לו עניין שיתנו לנו דבר כזה בהלכה. כלומר, למדת מה זה גרופה וקטומה, וכל האופנים שאנחנו לומדים, זה בדיוק כשהתבשיל הוא תבשיל שהוא עדיין דואג לגביו, ועם כל זה, מכיוון שזה לא, אפילו שאפשר טכנית כן, אבל זה לא מקובל, בעקירה לא מקובל לגרוף, להבות? כן, מקובל דווקא. אנשים מגבירים, מנמיכים לפי היתר. אבל כאן זה איסור חדש! אמרתי לך: אם לא החלפת מגחלים לסוג אחר של אש, זו אותה אש ואתו סיר.

דובר 1:

שוב, ההבדל בין גחלים לסוג אחר של אש עומד במשנה. אם זה סוג אחר של אש, זה מותר. אם זה בקש קש גבבא וכדומה, התנאים האחרים, ודאי, מה שכתוב, יש רק איסור שבות, אין...

פרק ג: השהיה על האש בשבת — כופח, תבשיל חי, ועצת אבר חי

הלכה ז: כופח — הממוצע בין כירה לתנור

דובר 1:

ובלהבות כן מקובל דווקא, יש הרבה אנשים שמגבירים ומנמיכים, שהחום יעלה.

אבל זו נקודה, אתה אומר איסור חדש, אמרתי לך, הוא אמר...

דובר 2:

אבל אתה החלפת מגחלים לסוג אחר של אש, זו אותה אש ואתו סיר.

דובר 1:

שוב, ההבדל בין גחלים לסוג אחר של אש עומד במשנה, אם זה סוג אחר של אש זה מותר, אם זה מכוסה גרוף וכדומה זה מותר. ודאי, זה מה שכתוב. יש רק איסור, ואמרתי לך שאין איסורים חדשים. הבאתי לך דוגמה ברורה שחיתוי הוא דבר שעושים כסדר, מה שאתה אומר שהם עשו גזירה חדשה זה לא דבר שעושים כסדר, זה הדבר שהם מחמירים, אבל שהם מחמירים זה כי לאדם יש עניין. זה סתם חשש חילול שבת, אם אדם רואה שהוא לא שלו שיעשה גדר, אבל אין גזירה מהרבנן.

לכאורה, אני אומר את שיטתי, אולי יכול להיות לך הבדל, אבל נראה לי הבריר של ההלכה שאין גזירה כזו שכל דבר שיהיה טוב יותר צריך לחשוש. יש רק גזירה עם גחלים שזה מקובל, והסדר הרגיל הוא שחוששים להיות מחתה, וצריך להיות שמירה מיוחדת לא להיות מחתה.

דובר 2:

לא מסכים. הלאה.

דובר 1:

אתה לא צריך להסכים, אני צודק.

דובר 2:

נראה לי ממש אותו דבר, ממש. כל הטעויות אני יכול לשמוע, אבל נראה לי שהשמירה של היום מחיתוי היא שאתה הולך להגביר קצת את הלהבות. ונראה לי כדבר הרגיל. כשאדם היה שם סיר באמצע השבוע, היה באמצע בודק כמה מים עוד יש בצ'ולנט, והיה מגביר ומנמיך. בשבת זה יכול לקרות בקלות רבה. צריך לראות עצה שיעשו את זה בעצה, משהו שאדם ישים שם חתיכת נייר כסף, שיהיה כמו מסיח דעתו, שיהיה כמו גרוף וקטומה.

דובר 1:

זה לא, כי מה שאתה אומר מסיח דעתו זה דבר מעשי. אם נייר הכסף... בואו נהיה ברורים, אם השיטה שלך נכונה, אז נייר הכסף לא עוזר כלום.

דובר 2:

למה לא יהיה סוג של עצה של גרוף וקטומה? לא הולכים עכשיו להגיד לכל אחד לשבור את התנור שלו.

דובר 1:

בגודל תנור, אסור לסמוך. אם זה בקש ובגבבא, מותר לסמוך, כמו כירה. לכאורה אותו דין. איך כירה, איך כופח. נראה מה זה שני הדברים.

הגדרות: כירה, כופח, תנור

דובר 2:

ואי זו היא כירה ואי זו היא כופח? כירה מקום שפיטת שתי קדירות, וכופח מקום שפיטת קדירה אחת.

כירה יש מקום שפיטת שתי קדירות. זה תנור שלמעלה יש מקום ל... מה פירוש המילה שפיטה? אני לא יודע. לשים שני סירים. להניח סיר נקרא שפיטה. זה הגיוני, זה טמון במילה קדירות. לא, שפיטה פירושו הפעולה של שימת סיר על האש נקראת שפיטה. הצד שפיטה. המודה, רואה? שכר שפיטה. המודה, לא המודה. פירושו על כל דבר. יש פעלים שהולכים רק על מושאים מסוימים. כמו בוצר, למשל.

דובר 1:

נכון, דיברנו.

דובר 2:

תפילת שפיטה פירושו לשים סיר על האש למעלה, זה נקרא שפיטה. כופח הוא מקום שאפשר לשים קדירה אחת. תנור הוא מעבר שסתם אדם ידע. תנור הוא פשוט. תנור הוא כולו סגור, אלה דברים פתוחים יותר. זה ההבדל. כל תנור צריך להיות לו אוויר למעלה להכניס את הדברים. אבל כופח ההבדל רק שזה קטן יותר, זה יותר ביחד עם החום. לכל הפחות זה הנקודה.

הלכה ח: תבשיל חי ומצטמק ורע לו — אין חשש שמא יחתה

קריאה והסבר: תבשיל חי מותר להשהות

דובר 2:

עד כאן למדנו על תבשיל שיש ממנו משהו שהולך להיות מבושל יותר, מצטמק. אבל עכשיו הולכים לדבר מה הדין של סוג אחר של תבשיל. כל ההלכות של שמא יחתה הן כשלאדם יש עניין לעשות חם יותר. אבל דבר שלאדם אין עניין, אין את החשש שמא יחתה.

אומר הרמב"ם כך, עד עכשיו למדנו מצד התנור, עכשיו מדברים מצד האוכל.

תבשיל חי, אוכל חי שעדיין לא נתבשל כלל, או משהו שנתבשל ועכשיו אם נשאיר אותו זייק, כי מצטמק ורע לו, אם יתבשל יותר לא יהיה טוב, יהיה שרוף מדי, מותר להשהותו על גבי אש. מותר לשים אותו על האש, בין בכירה בין בכופח, בין בכל אופן שמותר לשים על האש, אין הבדל באיזה גחלים, אין את החשש שמא יחתה.

עצת אבר חי — הכנסת חתיכה חיה סמוך לבין השמשות

דובר 2:

אלא מה אומר הרמב"ם כך, תבשיל שבישול, גם הדברים שעליהם חששנו קודם, תבשיל למשל משהו שלא מבושל כל צרכו, או משהו שאפילו כן מבושל אבל עדיין יכול להתבשל יותר ויהיה טוב יותר, שעל זה יש לנו את החשש שמא יחתה, יש עצה על זה.

אם השליך לתוכה אבר חי סמוך לבין השמשות, אם הכניס חתיכת בשר, חתיכת תבשיל, יש כאן דווקא אבר, אבר פירושו בדרך כלל חתיכה מבהמה, אבל מה הוא הולך לשים? מה הוא מבשל? תפוח אדמה חי, אני יודע מה, משהו שהוא שם סמוך לבין השמשות, אין לו שום תחושה. מעתה הכל כתבשיל חי, מסתכלים עכשיו על כל הסיר כאילו יש שם דברים חיים. זה בכל מקרה ייקח עשר שעות, מה שזה לא יהיה, עד שיהיה מוכן לסעודת הבוקר, הוא לא יחתה כי הוא כבר מסיח דעת עד סעודת הבוקר. ממילא אפילו תבשיל חי, מותר למשל להיות הלכה למעשה, אפילו תנור, אפילו לא גרוף וקטומה, גם לא, הוא כבר מסיח דעת, ומשתמשים בזה למי שלא מחמיר בחומרה.

דובר 1:

טוב מאוד.

דובר 2:

עכשיו הרמב"ם נותן עצה, אפילו אלה שסוברים כמו רבי אליעזר שחשוב מאוד לשים בלך לפני שבת, אפשר להכניס ממש לפני שבת אם יש חתיכת בשר טרייה, ואז בוודאי לא צריך בלך. הוא כבר נותן עצות למי שמקבלים את החומרות שלי. אוקיי, מחזיקים אותי כבר בדרך.

דין: למה לא לשים שומר?

דובר 2:

רק לך לאנשים כאלה ולא מחזיקים בלך, אחד ש... אוקיי. לא, כי אם יש מצב כזה, ודווקא הרמב"ם לא אומר לנו מה קורה אם שמים שומר. זו שאלה טובה למשל, מה עם השהיה אתה אומר שומר וכאן אתה אומר אופן אחר?

דובר 1:

בזה צריך לראות אם שם כתוב כן, צריך לראות אם שם כתוב כן, אבל זה כבר חידוש מאוחר יותר. אני רק רוצה לומר, אבל מאוד אפשרי שהרמב"ם אומר כאן מהגמרא. האמוראים היה להם את המחשבה, אם למישהו הייתה מחשבה שישומו משהו במטבח כל השבת. ואם אפשר לעשות בהשהיה משהו מנעול על ה... צריך לחשוב, צריך להעמיק שם לפני שזה לא... אוקיי, צריך, כי אני יודע שבהשהיה עוזר כן שומר.

מה שאני מתכוון לומר הוא, כשחכמים נותנים לך עצה נגד גזירה, צריך לקבל את העצה הספציפית, או שהם אומרים לך "אני צריך עצה". הייתי נוטה ששומר לא המילה, כי ההשהיה היתירה כאן היא לא כי הוא הולך לשכוח שזה שבת. זה פשוט כך הסדר. אין עניין ללכת, או שזה לא ירד. אנחנו צריכים לעשות פעולה. כל הדברים האלה למדנו והולכים ללמוד אחר כך. כן, יש לך סוגים שונים של איסורים דרבנן, זו כבר המציאות לגבי זה, נכון? כאן יש לך איסור דרבנן, כי הפעולה נכנסת לאיסור, נכון? בישול דבר הוא דבר שקורה, זה קורה הרבה פעמים מהבישול. לשים שומר, אני לא יודע. אני לא אומר, אם משהו ימצא איזה AI מדהים שהולך לעשות, זה הולך להפוך את הדבר, אני לא יודע. אבל בדרך כלל, הם נתנו עצות רגילות יותר מזה. בקיצור, אחד זה לא עצה.

דובר 2:

אוקיי.

הלכה ט: עבר ושיהה — דין בדיעבד

דובר 2:

עכשיו הולכים ללמוד מה... מה בדיעבד אם... סיימנו כאן, נכון? מה בדיעבד אם עברו על איסור דרבנן? כך, כל תבשיל שהתחיל להתבשל, שאסור לשים על האש, יש הלכה בהלכות שבת, הוא הולך כאן לומר, הרמב"ם הולך כאן לומר קצת קנס, שאסור ליהנות ממעשה איסור, ממה ששעשו בשבת.

אבל כאן צריכים לומר... רגע, שכחתי. כאן צריכים לומר... רגע, שכחתי.

הלכות שהייה וחזרה — בדיעבד, חזרה, והגסה

בדיעבד: עבר ושיהה — דין מעשה שבת

דובר 1: בקיצור, אחד זה לא עצה.

אוקיי, עכשיו הולכים ללמוד מה... מה בדיעבד אם... סיימנו כאן, נכון? מה בדיעבד אם עברו על דעות הרבנים?

המשך דיני שהייה וחזרה

אה, אז כך, "כל תבשיל שהותר להשהותו", שאסור להניח על האש... יש הלכה בהלכות שבת... הוא הולך כאן לומר... הרמב"ם הולך לומר לנו קצת קנס, דין בהלכות שבת שאסור ליהנות ממעשה איסור ממה ששעשו בשבת.

דיגרסיה: שיטת רש"י — מאכל בן דרוסאי

אבל כאן צריך כן לומר... רגע אחד, שכחתי... כאן אתה צריך להזכיר מה שהתחלת לומר קודם... על מה שהרמב"ם אומר שההיתר היחיד הוא אם מניחים תבשיל חי, או שהוא מבושל לגמרי אפילו מצטמק ורע לו, כאן יש

מחלוקת ראב"ד

וכאן חולק מאוד הראב"ד.

דובר 2: כן, למה הראב"ד חולק?

דובר 1: כי הראב"ד לא רואה את החילוק בין שוגג למזיד. הוא אומר ששכחה, הוא לא רואה שיהיה חילוק בין שכחה או מזיד. אז לפי הראב"ד אפילו בשוגג צריך להיות אסור. נראה כך, לדעתי. על מסיק ידו הוא מסתמך, כן מסכים?

דובר 2: אני לא יודע. אני לא ברור.

דובר 1: אוקיי. נראה שהראב"ד אומר אפילו בשוגג.

דובר 2: כן.

דובר 1: אפילו בשוגג זה גם אסור, אני חושב שכך צריכה להיות ההלכה לפי הראב"ד.

דובר 2: אוקיי.

הלכות חזרה — להחזיר סיר על האש בשבת

הבדל בין שהייה לחזרה

דובר 1: עד עכשיו למדנו על הנחה ערב שבת, וזה נקרא שהייה. שהייה פירושה שהוא לא עושה שום מעשה בשבת. מה קורה כן בשבת? בשבת קורה רק שהייה, שזה מונח שם בסיר. חזרה פירושה להחזיר את הסיר בשבת. בואו נלמד עכשיו מה קורה לגבי החזרת הסיר על האש בשבת. זאת אומרת, דבר שעדיין לא מבושל אסור בוודאי. השאלה היא כשאדם מחזיק ביד סיר שכבר מבושל, האם מותר לו להניח את זה על האש. לכאורה זה כבר לא מבשל. נראה מה כן ומה לא.

הכלל: אסור להחזיר

אומרת הגמרא, "כל שמותר להשהות על גבי האש" — כל הדברים שדיברנו שמותר להשהות על גבי האש, או כי זה לא כירה חמה, או כי האוכל חי, וכדומה — "אם נטלו מעל גבי האש, אסור להחזירו למקומו". אסור להחזיר את זה לכירה. זאת אומרת, זה כמו ענף של שהייה. בדיוק כמו שאסור להשאיר... לא, סליחה, אפילו דברים שמותר כן להשאיר. להשאיר מותר כן, אבל להחזיר אסור.

דובר 2: אוקיי. ומתי מותר כן להחזיר?

טעם האיסור: נראה כמבשל

דובר 1: למה? האיסור של החזרה אינו בגלל "שמא יחתה". זה משהו אחר.

דובר 2: כן, זה נראה כאילו מבשלים בשבת או משהו כזה. אבל מדברים כאן באופן שאין "שמא יחתה", כן? זה גרוף וקטום או זה...

דובר 1: נכון, כך זה נשמע. זה איסור חדש. עוד גזירה. מהי הגזירה? שזה נראה כאילו מישוהו מבשל?

דובר 2: לא, קודם כל, זה תלוי באיזה. תן לי לראות מה הוא אומר.

דובר 1: אוקיי, כן. אז "ואין מחזירין", כן?

דובר 2: כן.

דובר 1: כשמחזירים את זה, אם מורידים את הסיר בשבת, כשמחזירים את זה זה נראה כאילו מבשלים. או אם זה היה חי, יש שני דברים, אם זה לא מבושל, או אם זה עדיין לא מבושל, אז מבשלים ממש, כי כשמחזירים את זה, אפילו אם זה רק מצטמק ויפה לו, זה כבר מתחיל את הבישול, אבל למעשה זה נקרא מבושל, אסור לבשל, זה... אסור אז להיות מבשל, או זה נראה כמבשל, או מחזיר כמבשל. ואז, כן, אסור להחזיר למקומו.

היתר יחיד: כירה גרופה או מכוסה

אומר הרמב"ם, יש אופן אחד איך מותר כן להחזיר בשבת, "ואין מחזירין לעולם", רוב האופנים אסור. מכל ההיתרים שלמדנו מתי מותר כן, רק אחד מהם מותר. העצה של "אלא אם כן היתה כירה גרופה או מכוסה", כירה שעשו גרוף, הוציאו את האש או כיסו, "או כירה וכופה שהוסקו בקש ובגבבא", או כירה או כופה שהסיקו בקש ובגבבא, אז זה מותר. זאת

שיטת רש"י, שבנויה על שיטה בגמרא של חנניה, שאומר שאם זה מבושל לכל הפחות שלישי מאכל בן דרוסאי, אז מותר, אפילו אם זה לא גרופה וקטומה, וכך המנהג, כתוב בשולחן ערוך, נוהגים כרש"י להקל, שאם זה נתבשל שלישי, או שלישי, כן? אז כבר זה נקרא... חוץ מאם זה מצטמק ויפה לו, נכון?

דובר 2: כן.

דובר 1: אוקיי, בסדר. זאת אומרת, אפילו אם זה לא מצטמק ורע לו, אני לא יודע בדיוק. בכל אופן, וצריך לדעת, אני לא יודע אם זה מעשי, אפילו זה כבר לא כל כך נואש, כי בדרך כלל רוב האנשים עושים כבר לגמרי מוכן. אבל הרמב"ם, כשהוא אומר את המילה "כלל", "שלא בושל כלל" או "בושל כל צרכו", הוא רואה שממש הוא לא מקבל את החידוש. לא, זה בטוח שהרמב"ם לא מקבל את זה. אני מתכוון, כך כולם מבינים. יש ספרים שאתה יכול להבין את הרמב"ם. כי מה עוזר לי? היה פעם משהו ערובה שהוא כבר אכל. מילא, אני פחות נואש. כי יש דרך איך לאכול, וזו הלכה קצת קשה. אז בא, אני לא יודע באמת לא.

חזרה לדין עבר ושהה

בסדר, אומר לנו הרמב"ם הלאה, שבהתבסס על ההלכה שמעשה שבת אסור, אומר הרמב"ם, מה קורה אם מישוהו לא קיים את ההלכה?

שאלה: מהו המעשה שבת כאן?

זה קצת מעניין, כי בדרך כלל מעשה שבת פירושו שהוא עשה איזו עבירה בשבת. כאן, בכלל זה מעניין, כי מדברים אל היהודי ערב שבת. אני לא יודע, היחיד... כי המצווה שכבר קיימת ערב שבת לגבי שבא שבת, הוא לא רשאי לעשות... כשהוא עושה את זה, הוא עושה את זה ביום ישישי.

דובר 2: אוקיי, זה איסור דרבנן, זה איסור דרבנן.

דובר 1: יש איסור דרבנן שאין בו שום מעשה. או שהאיסור דרבנן הוא כשהוא הניח ערב שבת, או ההשארה שם בשבת?

דובר 2: כן, שהייה.

דובר 1: יכול להיות שיש מצווה שאם מישוהו לא שכח את ההלכה שהוא צריך להוריד את זה בשבת, כי כל הזמן יש לו חשש שמא יחתה. אז כשהוא עשה את האיסור בשבת על ידי שהשאיר את זה שם...

דובר 2: אוקיי, יכול להיות.

דובר 1: כן, אבל איך שזה לא יהיה, הוא לא הוריד את זה לפני שבת.

פסק הרמב"ם: במזיד

"כל תבשיל שאסור להשהותו", שאסור להשאיר על הכירה בכל האופנים שמנינו, "אם עבר ושהה אותו", הוא כן השאיר את זה על האש בשבת, "אסור לאכול", במוצאי שבת אסור לאכול את זה עד מוצאי שבת, "וימתין בכדי שיעשו", וצריך לחכות עד מוצאי שבת וכמה זמן שלוקח לבשל שוב את האוכל.

מבינים, האוכל לא נזרק... לא צריך לזרוק את האוכל, צריך רק לחכות, כדי שלא יהנה מהעבודה שהוא עשה בשבת, מהשהייה שהייתה בשבת.

וזה איסור דרבנן בלבד. זה איסור דרבנן, ויותר מאיסור דרבנן, זה איסור דרבנן שהוא לא נכשל. שלא כמו כשאדם עושה איסור דרבנן הוא נכשל, אבל כאן האדם לא נכשל, הוא לא היה מחטא, ומה שהוא עשה הוא עשה ביום ישישי. הוא לא עשה כלום בשבת, הוא לא עשה שום מעשה שבת. זה לא מעשה שבת, אבל קרה כאן איסור, ועם האוכל קרה איסור שממנו יש לו הנאה, ואסור ליהנות מהאיסור. זה כמו קנס בעצם, נכון?

חילוק בשוגג

זה אם היה במזיד. אבל אם היה בשוגג, הוא שכח, הוא חשב להוריד ערב שבת והוא שכח להוריד, אז אם זה תבשיל שלא בישל כל צרכו שהתבשל בשבת, זה אסור במוצאי שבת. אבל אם זה כן תבשיל שבישל כל צרכו, והבעיה היא רק שזה מצטמק ויפה לו שלא היה מותר, הרי הוא לא נהנה כל כך ממעשה שבת לכאורה, כי זה כבר היה מבושל, אז מותר לאכול בשבת מיד, מותר לאכול את זה בשבת.

היה לבוא שם, אפילו קצת צורך. זה לא רק נראות, זה ממש בישול, אבל זה כמו תיקון.

דיני שהיה וחזרה – המשך: הגסה, חזרה מכירה לכירה, ויוצאים מכלל דבר חי

איסור הגסה – לערבב סיר על האש

דובר 1: כי כשהוא מכניס את הכף הוא מגיס, הוא מערבב את זה. נראה מצורך הבישול, זה טוב לאוכל שמערבבים את זה, נמצא כמבשל בשבת. זה כמבשל, זה נראה כאדם שמבשל, ובאמצע הבישול הוא עסוק עם זה לערבב היטב. זה גם קצת צורך, זה לא רק נראות, זה לא ממש בישול, אבל זה כמו תיקון לבישול, זה גם לא סתם בישול.

והרמב"ם רואה את זה שזה כמבשל, כמו הענין לגבי חזרה. יש שיטות אחרות שזה רק כמו ה... הרמב"ם לא אמר בחזרה למה אסור, נכון? הוא רק אמר שאסור. הוא לא אמר את המילה כמבשל.

חומרת הרמב"ם – אפילו להוציא מסיר

הרמב"ם אוסר אפילו סתם להוציא דברים מסיר בשבת בעצם, כי אף על פי שהוא לא מערבב אז, אבל הוא הולך לבשל, או בשעה שהוא מוציא זה מתערבב, ממילא זה אסור. הרמב"ם לא מסכים עם החומרא הזו. הרמב"ם אומר, כן? איפה הרמב"ם? אומר הרמב"ם הקדוש, "הפריזו על מידותיו". כן? "שאסר אפילו להוציא במגרפה". הרמב"ם מסכים שאסור לערבב, אבל הרמב"ם אומר שלהוציא מסיר זה כבר יותר מדי. זה אומר הרמב"ם הקדוש, זו שיטת הרמב"ם. כן.

דיון: מהי הבעיה העיקרית – הכנסת המגרפה

דובר 2: אוקיי. נראה שהבעיה העיקרית היא הכנסת המגרפה, הוא מתחיל עם זה, ההכנסה לסיר. כי סיר שמונח עם כף נראה כאילו הוא באמצע בישול. אז להוציא באופן אחר יהיה לכאורה מותר. אני יודע, לשפוך מהסיר לכאורה יהיה מותר. אז זה גם מתערבב, כן? כשאדם למשל לא ירצה להכניס מגרפה, אלא הוא יזיז את הסיר, ישפוך מהסיר.

דובר 1: כן, אבל זה כבר לא על האש.

דובר 2: אבל זה מתערבב, זה גם...

דובר 1: זה לא על האש.

דובר 2: בישול הוא רק מה שעל האש. אהא, אוקיי.

דיון: העברה מסיר אחד לאחר

מה קורה לגבי העברה מסיר אחד לאחר? אומר הרמ"א, "מותר להחזיר מקירה לכירה". בשבת מותר להוריד את הסיר מכירה אחת ולהניח אותו על כירה אחרת, "כל זמן שלא הניחו על הקרקע בינתיים", כמו ההלכות שלמדנו קודם. זה לא רק להחזיר למקום שממנו לקחו את זה, אלא החזרה פירושה להניח על תנור חם, אפילו על כירה אחרת.

דובר 1: יפה מאוד. "אפילו מקירה שהובערה מבעוד יום לכירה שהובערה מבעוד יום מותר גם". אם שתיהן באותה קטגוריה שמוטר, כירה שמוטר כי היא גרופה וקטומה או קטומה. "אבל לא מקירה לטמינה ולא מטמינה לקירה". אבל אסור לקחת מכירה להטמנה. הטמנה פירושה לכסות את זה ו...
דובר 2: רק הטמנה, שאין בה אש.

דובר 1: כן, זאת אומרת שאתה מכסה את זה עם דברים ששומרים את זה חם. "ולא מטמינה לקירה", זה אסור.

דובר 2: כן. יפה מאוד.

דובר 1: למה? "מקירה לטמינה", הטמנה היא לכאורה פחות חמה. אסור לעשות את ההטמנה בשבת, כלומר. אסור לעשות את זה...

דובר 2: יכול להיות בגלל זה. כן.

דיון: מחלוקת שולחן ערוך ורמ"א לגבי הגסה

אומרת, העצה האחרת של הנחת חתיכת בשר חי לא יכלו, כי זה הכי חמור במקרה הזה, כי זה ממש מבשל בשבת. וכל שאר ההיתרים שהיו כאן לא עזרו, האופן היחיד איך מותר להחזיר בשבת היה...

דובר 2: יש אש, אבל אתה אומר שהאש היא משום מחזי.

דובר 1: אוקיי, יהודי יניח סיר על האש בשבת, זה כבר דבר שלא מניחים, החכמים לא מניחים.

דובר 2: נכון. אבל חוץ מאם זה לגמרי גרוף או מכוסה, אין כאן אש, אז מותר.

דובר 1: לא, כופח שהוסק בקש ובגבבא מותר גם.

דובר 2: גם כי זה מעט, בקושי יש כאן אש. כן, מהו ההיתר? כי אתה אומר שאין כאן באמת אש.

דובר 1: יש קצת אש, אבל זה חלש.

דובר 2: כן.

תנאי: שלא הניחה על גבי קרקע

דובר 1: "והוא שלא הניחה על גבי קרקע", הוא לא הניח את הסיר. "אבל אם הניחה", פעם אחת הוא הניח את זה... על הארץ, כן? על הארץ. אני מתכוון, קרקע, על השולחן לא ישנה את ההלכה. אני מתכוון, בגמרא נראה שסתם כל הדברים היו ליד הארץ, זה היה מאוד נמוך. כך כתוב, זה משהו בנין שעושים בקרקע, כך ראיתי בפירוש המשניות להרמב"ם. אז אני חושב שעל הקרקע זה... כדיבור בהווה.

להניח. זה הגיוני, כי כשהסיר על איזה מקום, כשמניחים את זה, נראה כאילו מניחים דבר חדש. מה שאין כן כשאדם נכנס לחדר, הוא רואה משהו מחזיק סיר ביד והוא מניח את זה, הוא יחשוב שזה כבר היה שם.

אבל "משעה שהניחו", פעם אחת הוא הניח את זה, "אינו חוזר ונתנו", אסור להחזיר את זה, "אפילו באופן שהיה מותר", אפילו על כירה גרופה ומכוסה. כי אז נראה ממש כאילו הוא מניח סיר חדש בשבת, וזה אסור.

תנור וכופח כגחלים – אסור אפילו חזרה

"ואין מחזירין בתנור", ואסור להחזיר בתנור, "ולא לכופח שהוא כגחלים", ולא על כופח שהוא כגחלים, "אלא על גבי כירה", רק על כירה, "אף על פי שגרופה ומכוסה", אפילו היא גרופה ומכוסה, "מפני שהבלה חם ביותר", כי החום חם מאוד, ממילא נראה כאילו מבשלים בשבת.

סמיכה = חזרה

"כל שאין מחזירין עליו", כל הדברים שההלכה היא שאסור להחזיר, "אין סומכין לו", אסור גם לסמוך. זאת אומרת, מותר גם רק לסמוך בשבת רק על כירה גרופה ומכוסה או כשר גחליו, אבל האחרים אסור לסמוך בשבת.

אוקיי, אני חושב שזה הדין של נראה כמבשל בשבת. אני מתכוון שיוצא מזה מסוימים, למשל, אני יודע שיש שאלה, יש מאכלים מסוימים שמוטר לחמם בשבת, כמו בבישול אחר בישול, אבל שלא ייראה כאילו הכניסו את זה לתנור. יש הלכות כאלה שמדברים על זה, שלא ייראה כמבשל בשבת.

הלכה בענין הגסה – לערבב בסיר על האש

ההלכה הבאה הולך הרמב"ם ללמוד, ההלכה שאנחנו מכירים כמגיס, שאסור לערבב בסיר שעל האש.

אומר הרמב"ם, "אסור להכניס מגרפה", אסור להכניס כף, אני לא יודע מה זה מגרפה, משהו אחד מהדברים, "לתוך הקדרה בשבת כשהיא על האש", לתוך קדרה בשבת כשהיא על האש, "אפילו באופנים שהותרה להיות על האש", אפילו באופנים שדיברנו שמוטר להיות על האש, "ואפילו להוציא ממנה בשבת", אפילו להוציא קצת מהאוכל בשבת. למה? "מפני שהוא כמגיס", כי כשהוא מכניס את הכף הוא מגיס, הוא מערבב את זה, "וזה מצורכי הבישול הוא", וזה טוב לאוכל שמערבבים את זה, "ונמצא כמבשל בשבת", זה בא בישול, זה נראה כאדם שמבשל, באמצע הבישול הוא עסוק עם זה... הוא מערבב היטב. יכול היה לבוא שם בישול בשבת. יכול

על התנור ערב שבת סמוך לחשיכה? למה? כי הסוג הזה של דברים, שאינן כל כך יפים, שרבינו יונה יש לו עוד רעיונות דומים לזה, של מאכלים שדומים לזה, אף על פי שלא בישלו כל עיקר, מקבל דין כתבשיל שלא בישל כל צרכו שאסור להניח על האש. למה? **"מפני שאינן צריכין בישול הרבה"**, הדברים האלה לא צריכים בישול רב, ממילא **"ודעתו עליהן לאכלן לאלתר"**, הוא חושב שהוא יוכל לאכול אותם מיד. ממילא, זה מקבל דין כמו בישול שלא בישל כל צרכו, ויש חשש שמא יחתה, **"לפיכך אסור להשהותן בתנור"**.

קנס כדי שיעשו

ועל הדבר הזה דווקא היה גם אותה הלכה לגבי כדי שיעשו, הקנס של אחרי האכילה, עובר ויעבור. בשאר, היה גם ההלכה כמו שדיברנו קודם, שיש ענין במוצאי שבת, ובמוצאי שבת יצטרכו לחכות כל כך הרבה זמן כמו שלקח לבשל את הדבר, כדי שיעשו.

עכשיו נלמד עוד היתרים של שהייה. זה היה כמו איסור או יוצא מן הכלל של היתר. עכשיו נלמד שונים עוד היתרים ולמה אי אפשר, לא כדאי, לא נוהגים לחתות, ממילא מותר.

הלכה יג: בשר גדי – היתר שהייה בתנור

דובר 2: כן, **"תנור שנתן לתוכו בשר מבעוד יום, שהה אותו בשבת"**. תנור שהניחו בו בשר מבעוד יום והשהו אותו בשבת. אז כך, **"אם בשר גדי וכיוצא בו"**, אם זה כל שאר הברשים תלוי, אם זה למשל לגמרי חי מותר, אם זה בישל כל צרכו צריך לבדוק עם סמוך ונראה. אבל בשר גדי יש לו דין מיוחד שמותר. למה? כי בשר גדי, **"אם יחתה באכילתו יתחרך הבשר"**. בשר גדי הוא בשר עדין מאוד, ולעשות אותו חם יותר יזיק לבשר, יזכר החום כלומר הבשר יישרף. **"שאינן צריך אלא חמימות האש בלבד"**, יש דברים שאוהבים ממש את כל החום של האש, כמו גריל רגיל. בשר גדי הוא משהו שצריך חום, אבל לא רוצים כמות גדולה מדי של חום. **"אבל בשר עז ושור"** כן אסור, כי שם כן יש את החשש שמא יחתה בגחלים לבשלו.

דיון: הבדל בין דבר חי לבשר עז ושור

דובר 1: אני רוצה להבין שוב, מה זה שונה, מה בשר עז ושור שונה מההלכה הקודמת על איבר חי לגמרי, בשר חי לגמרי?

דובר 2: לא, זה אותו דבר. הוא אומר בסך הכל שהיינו יכולים לומר שיש היתר של בשר גדי, ובשר עז ושור הרי עדיין מתמשך, זה דבר חי, זה לוקח בכל אופן זמן רב לבשל. לא, לא מדברים על זה, מדברים עכשיו על כשזה כבר מבושל. כשזה כבר מבושל, אהה, שמא יחתה בגחלים לבשלו.

טח פי התנור בטיט

יש עוד עצה כאן שאפשר יהיה להניח בתנור, אומרת הגמרא כך, **"ואם טח פי התנור בטיט"**, יש דבר כזה של תנורים שמניחים פנימה את המאכל, ואחר כך סוגרים לגמרי כך שיהיה סגור לגמרי התנור, ועושים את זה עם טיט. אז מותר. למה? **"שאם בא לפתוח התנור ולחתות"**, כי אם יחשוש שהוא ירד להסיר את הטיט וכן יחתה בגחלים, **"תיכנס הרוח ויתקשה הבשר ויהא הפסד, ויצטנן התנור"**. המין הזה של תנור שסוגרים אותו עם טיט הוא מין תנור שאופן הבישול שם הוא שיהיה מבודד, שלא ייכנס אוויר מבחוץ, כי זה יעשה את... נראה שאותו תנור מייצר בשר רך מאוד. אז אם הוא יפתח את זה, יזיק לבשר. תיכנס הרוח ויתקשה הבשר, הבשר יתקשה, ויתקרר, והתנור יתקרר. ממילא, אף פעם לא... לפתוח זה אף פעם לא ברגע טוב באמצע שבת.

דובר 1: זה דבר מעניין, הוא לא הולך לשום מקום בשבת, הוא יפתח את התנור ויאכל.

הלכות שבת פרק ג – דינים נוספים בשהייה: תנור שהרוח מפסדתו, בשר צלי, ומוגמר

הלכה יג-יד: תנור שהרוח מפסדתו – כל דבר שהרוח מפסדתו

פשט הלכה: תנור מיוחד לבשר רך

דובר 1: אני רוצה לראות מה הוא אומר על ההגסה. כן, אומר השולחן ערוך, איך זה הולך? כן, השולחן ערוך מסביר שגם הרמ"א לא התכוון אחרת, שהאיסור של הגסה הוא רק כשזה לא מבושל כל צורכו, שעושים משהו על. **"אבל דבר שהוא מבושל כל צורכו, דהיינו מצטמק ורע לו, אין בו משום הגסה"**, כי הגסה היא רק כשמ... כשמ...

דובר 2: מצטמק ויפה לו זה אבל גם...

דובר 1: אבל הרמ"א לא מסביר. הרמ"א אומר שאפילו מבושל כל צורכו יש גם הגסה.

דובר 2: זה יכול להיות מעניין. אבל אפילו פעמים אחרות, מצטמק ויפה לו זה גם, למשל את המרק אולי אפשר היה, את הצ'ולנט לא. צריך לחשוב איזה סוג... כי למשל צ'ולנט יש מקום לערבב שלא יישרף מלמטה. יש מקום לזה.

דובר 1: יכול להיות. על מרק עוף אני לא רואה שיש אמיתי...

דובר 2: שלא יישרף, ולא... אני לא יודע מה למטה.

הלכות שבת פרק ג – דינים נוספים בשהייה: תנור שהרוח מפסדתו, בשר צלי, ומוגמר

דובר 1: בגלל המשנה. כן, אבל עכשיו זה לא... זה סוג של מצטמק ויפה לו. אני אומר שזה לשמור מהדבר השני, זה קיבוץ. אני מתכוון שזה לא... כן, זו משנה שלמה, שלא יהיה נוסף ומועבר אחד לשני.

דובר 2: כן, אבל זה מקום לזה, זה אומר מגיס.

דובר 1: אבל למעשה, בכל אופן, הרמ"א אומר **"גם בישול לצורך"**, אז בני ישראל יוצאים ידי רמ"א. בסדר.

דובר 2: כן, השאלה היא רק, השאלה היא לא כשממש מגיס פנימה דברים, אלא כשלוקחים רק החוצה כן, שזה כבר חומרא של הרמ"א. אם העולם בכלל לא מסכים לחומרא, אז יכול להיות שצריך לקיים. אולי אומר העולם שעל כזה לא צריך להחמיר.

דובר 1: כן, יש שנוהגים שלא לוקחים החוצה ישירות מהסיר שעל האש, נכון? מחזיקים אותו, מרימים אותו בדרך כלל.

דובר 2: אוקיי, בסדר. למדנו, כן, מותר להחזיר.

הלכה יב: לא ימלא אדם קדרה – קטניות, תבשילים, ומים

דובר 1: עכשיו נלמד עוד פרטים בנושא של שהייה, נכון? **"לא ימלא אדם"**, כן?

דובר 2: כן.

דובר 1: תגיד את זה. **"לא ימלא אדם קדרה"**, אדם לא ימלא סיר עם **"עדשים"**, קטניות, כן, **"עדשים ותורמוסין"**, זה סוג של קטניות, כן, **"מיני קטניות"**, או **"חביות של מים, ויתן לתוך התנור עם חשיכה וישוה על גביו"**. למה אסור? הוא אומר כך, אנחנו למדנו כאן דברים שונים. הוא אומר, ספציפית המין הזה, סיר שמלא בקטניות או במים, אסור להניח ערב שבת, אסור להשהות, אפילו באופן שמותר להשהות דברים אחרים. למה? **"שאלו וכל כיוצא בהן אף על פי שלא בשלו כל עיקר כתבשיל שלא בשל כל צרכו הן"**. אפילו המים כבר חמים או העדשים כבר חמים, זה לא בכלל מבושל.

חידוש: למה זה שונה מדבר חי

אנחנו למדנו קודם, כמו שכתבתי כאן את הכללים, כמו שאני מבין את זה, אנחנו למדנו קודם שדבר חי אין בו איסור שהייה, למה? כי יש חשש שמא יחתה. אומר הרמב"ם כאן, זה רק דברים שלוקח זמן רב לבשל, או כמו שהאבר חי מתכוון לחתיכת בשר, או שזה בכל אופן פטור. אבל היתר שדבר חי בכל אופן לא יעזור ל"שמא יחתה", כי זה בכל אופן נשאר עד שבת בבוקר, הוא ראה שם למשל דבר שהוא עוד ירצה לאכול בסעודת הלילה, יחתה. דבר שהוא יאכל כבר בסעודה הבאה, אוקיי, זה דרך פשוטה לשים אותו.

אז, מיני הקטניות או סיר מים שלא לוקח כל כך הרבה זמן להתבשל, יש כן מקום לשמא יחתה, אסור להשהות, אומר הוא. לפי זה, למה לא להניח סיר

בני חבורה זריזין הן, הם לוקחים ברצינות את הדבר. חשש שלא יהיה את החשש שמא יחתה.

חידוש: מקור להיתר של שומר

זה לכאורה כן מקור להיתר שלנו שחיפשנו של שומר. זה דבר דומה. הסוג הזה של אנשים, אתה יכול לומר אחרת, בפסח אנשים זריזים, אני כבר יודע מה צריך להיות חבורות זריזות. כשחבורה זריזה, אתה יכול לחשוב פשוט, אבל כשחבורה מבשלת ביחד זה יותר משהו שמתכננים. ממנים אחד שיהיה ממונה על התנור. כן, יש לך חבורה, מתכננים את זה מראש. בבית, כל אחד עובר ליד הסיר, הוא הולך אחד יעשה, אבל אתה יודע מה, בוא נעשה את זה קצת יותר פריך. זה חשש שמא יחתה.

אבל מתכננים את זה מראש, ויודעים שזה שבת, ויודעים שמותר לעשות רק מה שמותר לעשות. כמו כהנים זריזים הם, שאני מתכוון שהוא גם יאמר מאוחר יותר. יש קשר אישי, אבל צריך לדעת בדיוק. אבל לא כתוב שאתה לוקח חבורה לעשות שולחן לרבי אחד, אין שאתה אוכל רק פסח. כן, זה שלוקחים ברצינות את... אוקיי. בסדר.

הלכה טז: בשר צלי – מצטמק ורע לו

פשט הלכה: בשר, בצל וביצה על גבי האש

עוד דבר, עוד דבר שאסור. כן. מה החידוש של הדבר הבא? בואו ננסה להבין.

אני לא רואה שום הלכה חדשה. נראה לי חדשה רק במשנה. אוקיי, אבל זו משנה. יש בעיה. בואו נראה. בצלייה, אסור לצלות, אבל צולים. סליחה. בשר, בשר, בצל או ביצה. אני מתכוון שהוא מונה מה כל אחד מאיתנו אוכל בשבת בבוקר. זה המקור. בצל, ביצים, צריך לאכול עם כבד. הבשר הוא הכבד. זה מפרש את המשנה, צריך לאכול את זה בשבת. לא, הבשר הוא החמין. מה ששמים לכבד, שמים כבד, מרה, מה שאתה רוצה. זה הולך בצלחת אחת. בשר, בצל וביצה. כן. על גבי האש. אלא כדי שיצולו מבעוד יום, רק אם כבר נצלה מבעוד יום, כראויים לאכילה מבעוד יום, אז מותר. אבל אם לא, זה תבשיל שלא בישל כל צרכו, אסור.

מה קורה אם נשאר על האש בשבת? דברים אחרים, נעשה אסור עד מוצאי שבת עד שיעשו.

חידוש: למה בשר צלי שונה – חרך הוא עושה

אומר רבא, אם זה כן נשאר על האש בשבת, אם זה כן נשאר על האש בשבת... והוא אומר שזה המתיר, לא שזה רק בעבד. הוא אומר שההלכה היא על מצטמק ורע לו. הוא אומר שכשזה ראוי לאכילה מותר. אומר הוא, למה? למה לא לחשוש שזה מצטמק ויפה לו? אומר הוא, מותר להשאיר על האש בשבת, אפילו זה נעשה צלוי הרבה, כל שכן מצטמק ורע לו, כי הבשר הצלוי לא נעשה טוב יותר עם זה שהוא נשאר זמן ארוך יותר על האש, הוא נעשה מצטמק ורע לו. שמא יחתה, כן, **חרך הוא עושה**. אין חשש שמא יחתה בשבת, כי אם הוא יחתה, הוא יעשה את זה שרוף מהגחלים.

אה, זה מה שבשר צלי שונה מכל הדברים הקודמים, לא בסיר, אלא זה מין, זה נקרא לצלות, צלייה. זה אומר בלי תבלינים, בלי דברים, כי כשהבשר נמצא בסיר, תמיד יש את החשש שמא יחתה, אבל כשזה בשר יבש על אש, החתייה תזיק. זה למדנו. משמע שמדברים על כבד, שצולים אותו. שיתחרך הבשר. אוקיי.

קשר למוגמר – אותה סיבה

ומפני זה, בגלל זה גם ההיתר שלמדנו קודם. הרמב"ם חוזר לעוד היתר שלמדנו בפרק שלנו, נכון? זה מעניין, הרמב"ם היה יכול כשלומר את זה נאמר בבשר גדי, אותו דבר, בשר בשר צלי, אם שמים אותו על גבי אש על גבי גחלים. אוקיי, כן.

נכון, הסיבה לכל הדברים האלה היא כי אלה משניות חיזוניות, והרמב"ם הוא קצת... כי הוא יכול, הוא היה רוצה לעשות סדר ברור, הוא היה יכול להיות לו כמה הלכות בפרק שלנו לעשות את זה יותר פשוט, אבל הוא מביא כל המשניות, כל המימרות שעומדות בגמרא. כן. אבל עכשיו הוא מסביר

רואים שאותו תנור מייצר בשר רך מאוד. אז אם הוא יפתח את זה, יזיק לבשר. קרירות הרוח כשזה מתבשל יקרר את הבשר יתקשה ויתקרר, והתנור יתקרר. ממילא פותחים את זה אף פעם לא לפני שלוקחים את זה החוצה.

זה הדבר השני. כן, הוא הולך לאיזה מקום בשבת הוא יפתח את התנור ויוציא את זה, אבל לוקחים את זה החוצה רק כשיודעים שזה כבר מוכן, או כשמגיעים כבר לסעודה. אף פעם אין את המציאות שירצו לחתות.

אומר הרמב"ם, "**וכן כל דבר שהרוח מפסדתו**", כל דבר שהרוח לא טובה לאותו תנור, "**אין גוזרין עליו שמא יגלה ויחתה**", לא חוששים שהוא יפתח את התנור ויחתה. למה? מאותה סיבה.

קושיא: למה אונן של פשתן מותר?

שואל הוא, "כך? מהסיבה הזו?" הרמב"ם אמר קודם, בתחילת הפרק, "**מותר ליתן אונן של פשתן לתוך התנור עם השיכה**", מותר להניח חתיכות סחורה של פשתן בתנור שיעובדו, מותר להניח. אבל, אומר הרמב"ם, צריך לחשוש "שמא יחתה"? כן, אותה "שמא יחתה", זה דבר שקשור לאוכל, הרי חישובו ש"שמא יחתה" הוא דבר שקשור לאוכל, שם דיברו על "שמא יחתה".

חידוש: הסיבה האמיתית ל"שמא יחתה"

"עכשיו נתחדש לנו חידוש". להיפך, כל הדבר, הרמב"ם התחיל שכל הדברים האלה מותר להניח בסיר, חוץ מאוכל שיש חשש "שמא יחתה". התחלת כן, אמרת כך קודם. עכשיו מתגלה לי שלא אמרו לגמרי נכון. כך רואים מכאן. באבנים אמרו שמותר להניח קדרה או סיר, הם לא דיברו על כל שאר הדברים. ושמותר בדרך כלל להניח אוכל אפילו, כל זמן שזה לא כך.

אז, אם לכאורה האונן של פשתן, גם יש חשש "שמא יחתה", גם יש לו מעלה, היה לכאורה צריך התירוץ להיות כי זה לא... זה לא... בעצם, לא זורקים את זה. לא זורקים את זה. זה רק חשש שצריך לומר. לכאורה פשוט, זה לא המנהג לחתות באונן של... פשוט, סיבה פשוטה, כי בשבת הוא לא יעשה כלום עם האונן של פשתן. האוכל הוא מחמיר, כי הוא יאכל אותו בשבת, הוא רוצה... שוב, הם מחמירים בדברים שהם לטווח ארוך, כמו בהתחלה. אבל נראה שלא כך. נראה שהרמב"ם מסביר את ההלכה מהתחתי. הסיבה שלמדו אז בבית המקדש, כי אין על זה חשש שמא יחתה. והוא אומר שהסיבה שאין את החשש שמא יחתה היא אותה כמו טח פי התנור, אותה סיבה, כי כשנכנס אוויר זה מפסיד.

הלכה טז: גדי שלם – יוצא מן הכלל

פשט הלכה: גדי שלם בתנור

עכשיו אפשר ללמוד יוצא מן הכלל מההלכה של הגדי. למדנו שבשר הגדי יש בו חתייה יתר, ממילא לא עושים את זה. אבל גדי שלם, אם מניחים גדי שלם לתוך התנור, כמו ערב פסח מניחים בעל חי שלם. נלמד עוד על פסח. הוא מניח כזה בשר עבה ובשר שאר, שאסור לשרוף. למה תעשה חשש שמא יחתה? אלא אם כן טח התנור. לכאורה אז זה פחות עדין. חתיכה קטנה של גדי, אכלת פעם גדי? זה מאוד רך. זה... מה זה אומר? זה בר, כן? גדי לעומת כבש הוא יותר רך מבשר של פרה. זה נשרף יותר מהאש. גדי שלם, כנראה יש שם עצמות ודברים, זה לא נראה כך. אם הוא יעשה טח התנור כן. הפשט הוא שזה המין תנור שמתקרר. אותו דבר.

הלכה על ערב פסח שחל להיות בשבת – בני חבורה זריזין הן

אומר הרמב"ם, מה קורה אם כך ערב פסח שחל להיות בשבת? מותר לשלשל או בשבת... מותר אבל כן לשלשל, כלומר להוריד את הכבש לתוך התנור, את כבש הפסח לתוך התנור עם השיכה, כשנעשה לילה, אף על פי שאינו טח התנור, אפילו לא סוגרים את התנור. לכאורה היינו צריכים גם לחשוש שמא יחתה. אומר הרמב"ם, הסיבה שבפסח מותר, פסח שחל בשבת, מסיבה ספציפית, כי **בני חבורה זריזין הן**. כשאנשים עושים ביחד, הם ממנים עצמם על חבורה לקרבן פסח, זה יותר... כי זה דבר חשוב, או שאני לא יודע בדיוק מאיזו סיבה, יותר מאנשים סתם שאוכלים ביחד סעודת שבת.

באש", ושם כבר התקשה. מה? בתנור או באש? לא, בהררה באש ובפת בתנור. אותו צד, הצד שמודבק לתנור, לא הצד שחשוף לאוויר, שאם שם כבר יקרמו אפילו הצד האחר עדיין חי, זה כבר... נקרא זה כבר כמו משהו מעט מבושל. מעניין, כי זה הרי יותר דומה לבן דרוסאי.

למה פת שונה – אין חשש מצטמק ויפה לו

אבל אחר כך מותר כבר. אבל בלחם אין את הדבר שאפילו אם כבר נתבשל יש חשש שיהיה יותר מבושל או מצטמק ויפה לו. למה? כי באפייה אין את הדבר הזה. **"ואין אנו חוששין שמא יחתה, שהפת אם יחתה יפסד טעמו"**. כי לחם, אם יחתה את הגחלים ויעשה חם יותר, זה לא יהיה יותר טוב, יותר פריך כמו שלמדנו קודם במיני מאכלים אחרים, אלא **"יפסד טעמו"**, זה יהיה פחם.

ממילא, פת מותר מאימתי שכבר קצת מבושל. כבר יקרמו פניו, מותר כבר להשהותו. אבל לפני יקרמו פניו יש כן חשש שמא יחתה, זה הפשט. אחרת מאשר למשל דברים רגילים שכשהם לח, אין שום חשש, זה יותר חמור.

פת שונה מגדי – השיעור החדש

וגם כך, החומר דבניו דומה קצת לבן דרוסאי. למה דווקא כאן, הדרמה שלי... למה כאן... אני מתכוון, לחם חי, מכניסים פת ערב שבת ממש לפני הזמן, מכניסים פת חיה. בדרך כלל למשל בדברים כמו גדי, שזה גם אותו דבר ששמא יחתה יפסד, מותר להכניס מיד. כאן אסור, כי צריך להיות יקרמו פניו.

נכון, הטעם למה זה שונה, שונה משני הדברים, זה מאוד שונה מהדברים שתמיד יחתה עוזר להם, כי אצלם אחרי יקרמו פניו זה כבר מזיק. אבל לפני זה חסר כן החיתוי, שצריך לחכות שיקרמו פניו. זה שיעור חדש, לא שיעור בן דרוסאי, זה סוג חדש של שיעור.

ומה בעצם הענין? מה קורה אם מכניסים לחם חי? לא יהיה ההיתר של שמא יחתה יפסיד? נכון, למה נראה שאז צריך כן. לחם חסר. כן. עד כאן, כך נראה.

עבר ועבר – במזיד ובשוגג

ואם, כן, מה זה עבר ועבר? **ואם נתנו סמוך לחשיכה**, מה זה עבר ועבר? הוא כן הכניס לחם לתנור בחשיכה, **ועדיין לא קרום פניו**, עדיין לא נאפה ערב שבת קצת בצד של התנור. אז כך, **אם במזיד**, אם הוא עשה זאת במזיד, זה לחם, מדברים על מוצאי שבת, היה צריך לחכות לו בשבת, זה היה אסור. **ואם בשוגג**, מותר לרדותו, מותר להוריד אותו, מותר לרדותו בשבת, מותר להוריד אותו בשבת, מותר לרדותו לצורך סעודות שבת. מותר להוריד אותו בשבת, מותר רק להוריד לצורך שלוש סעודות. כלומר, אם זה חצי קנס, בשוגג נותנים לו חצי קנס. אחרת מקודם היה בשוגג בכלל לא קנס. בשוגג אומרים שכמה שהוא צריך לשלוש הסעודות של שבת מותר לו לקחת.

דיון: למה כאן היתר לצורך סעודות שבת?

דובר 2: כן, לכאורה זה כי זו מצווה גדולה מאוד לאכול פת בסעודות שבת. בשר, אם הוא עשה זאת בשוגג, אה, זה לא כל כך חשוב. אבל לא להיות לחם משנה.

דובר 1: לא, אבל הרמב"ם אמר גם בבשר, בשוגג מותר.

דובר 2: לא, רק מוצאי שבת. מוצאי שבת דווקא, זה הרמב"ם אמר.

דובר 1: אה, מוצאי שבת לא צריך לחכות.

דובר 2: אפילו לשיעור.

דובר 1: כן, אם שכח, רק אפילו מצמצם ורבה, אפילו הוא בשל כל צרכו, דבר שחסר, שכאן דומה לזה, שהוא מדבר מוצאי שבת. אבל פשוט יש היתר מיוחד, לכבוד סעודות שבת החכמים התירו רק דווקא לסעודות. זה ההיתר. ההיתר קשור למוצאי שבת.

שיעור רדייה – כמה מותר להוריד

דובר 2: הוא לא יכול להוריד את כל הלחם בבת אחת. הוא יכול בכל סעודה לגרד קצת מהתנור, צריך להיות רודה.

הלכה שלמדנו קודם. למדנו שמותר להניח מוגמר. נלמד קודם שמותר להניח מוגמר, בשמים שמדליקים, קטורת כזו, מותר להניח תחת הכלים, מתחת לבגדים, וכלים שרוצים עוד. אבל, למה לא יהיה שמא יחתה? אומר הוא, מותר, שמא יחתה בגחלים, ישרף המוגמר ויאשרו הכלים. המוגמר הוא גם מין דבר שהחתייה לא תעזור, זה יעשה שזה יישרף. זה לא מצטמק ורע לו. כן.

זה מעניין, הוא חוזר כאן להלכה הקודמת. הוא חוזר עכשיו להלכה המקורית. קודם אמרנו שמותר, עכשיו תבין ששניהם קשורים. מעניין. נכון.

הלכה יז: כלל יסודי – "כל דבר שאינו אסור אלא מפני מראית עין"

חזרה ליסוד מתחילת הפרק

תרגום לעברית

מה הכוונה כאן? מבאר. ולמה? כבר למדת, **כל דבר שאינו אסור אלא מפני מראית עין**, כל הדברים שנאסרו שיהיו, אינם אסורים משום שנעשים בשבת. כאן זה חוזר... הוא התחיל את ההקדמה של הפרק, שכל המלאכות אסור לעשות בשבת, אבל אם עושים את המעשה ערב שבת, אפילו אם המלאכה קורית בשבת, מותר. אז הוא אומר, כל הדברים שמנתי כאן דברים שאסור, אין האיסור משום שנעשה בשבת, כי זאת כבר קבענו שמותר. אלא, מה האיסור? **גזירה שמא יחתה בגחלים**, זה דבר אחר, מפני מראית עין שילכו בשבת לעשות מלאכה.

הלכה על צמר ליורה – צביעה

לפיקך, התחלתי שמותר להכניס צמר לסיר שהוא... שהוא מבושל, אבל זה לא כל כך פשוט. אין נותנין צמר ליורה אלא אם כן נותנה כשהיא קרובה על האש. רק אם הסיר אינו על האש, כי גם שם יש חשש שמא יחתה בגחלים. והיא שתהא פיה טוח בטיט. זה אפילו כשאין היורה קרובה על האש, צריך גם להיות טוח בטיט, שמא יגביהנה וישיכנה. צריך שיגביהנה אפילו אם אינו על האש? אני מבין שהצמר מדבר על צבע, צביעה. בואו נראה מה המפרשים של הרמב"ם אומרים.

כן, זה לא יכול להיות. כן, צביעה. כך כתוב בתוספות י"ג עמוד א'. כן, בהלכות שבת פרק ט'. הצמר ליורה מדבר על יורה של צבע, כמו שלמדו בהתחלות, נכון?

בסדר. הרמב"ם אומר, נראה שהיו אנשים שחשבו אחרת, ולומדים את כל ההלכות האלה, אפשר לקבל איזו משמעות שיש כן דברים שאסור לעשות ערב שבת. אז הרמב"ם סתם מתריע, שלא תעשה טעות לנסות להוכיח שזה רק על ה... כן. מעניין. בסדר. טוב.

הלכה יח: תחילת הלכה על פת – קנס בטעות

אומר הרמב"ם בהלכה הבאה. פת. עוד, מה החידוש יש כאן באיסור? בואו נלמד. יש הלכה אחת, פת יהיה קצת אחרת הדרך של הלימוד אם יש כן בטעות את הקנס, העונש.

הלכות שהייה והחזרה – פת ומדורה

הלכה יח: פת – אפיית לחם ערב שבת

דובר 1: כן, זה מעניין. בסדר.

אומר הרמב"ם את ההלכה הבאה: פת. רגע, מה החידוש יש כאן ב... בסדר, בואו נלמד. מה יש כאן הלכה אחת? פת הרי קצת אחרת לענין אם יש כן בטעות קנס ביום השביעי.

אומר הרמב"ם, **"אין אופיין את הפת בתנור עם חשיכה"**, אין מכניסים לחם לתנור ערב שבת עם חשיכה, **"ולא חררה על גבי גחלים"** – שני סוגי דרכים איך עושים לחם – **"אלא כדי שיקרמו פניה המדובקין בתנור או באש"**. רק אם כבר נתקשה לגמרי צד אחד של הלחם. איזה צד? הצד שנאפה מהר יותר. מהר יותר נאפה שם שזה המקום שהוא מדובק בתנור או באש.

בגמרא משהו לא ברור איזה צד צריך להיות יקרמו פניה, האם הצד שלוקח יותר זמן או מהר יותר. הרמב"ם פוסק **"יקרמו פניה המדובקין בתנור או**

את הרוב? כלומר, גם כן הרוב. צריך להיות רוב. איך מודדים את הרוב? **"צריך להיות רוב עוביו ורוב היקפו"**. יש שני סוגי רוב. לא מספיק שצד אחד של העץ בוער, אלא רוב מעובי העץ, ורוב מהיקפו. כלומר, למשל, יש עץ אחד, האורך והרוחב. האורך והרוחב, זה ההיקף. רוב היקפו פירושו מכל הצדדים. כלומר, יש רוב עוביו, זה העובי, כל חתיכת העץ.

כלומר, האורך, זה לא... מה פירוש רוב עוביו ורוב היקפו? זה העובי. אולי לא מבפנים יכול להיות שלא בוער, מבחוץ, אולי משהו כזה.

הלכה כ: מדורת בית המוקד – כהנים זריזים הם

אה, כאן בא עוד היתר. **"במה דברים אמורים? בגבולין"**. המדורה שאומרים שאסור להדליק היא בגבולין, כלומר בחוץ לארץ ישראל, מבית המקדש. אבל בבית המקדש, **"מתזירין את האור"**, מותר כן להדליק את האש ערב שבת עם חשיכה, **"בעצים של מדורת בית המוקד"**. מדליקים את העצים במדורת בית המוקד. יש מקום בבית המקדש שהוא מדורת בית המוקד, שמשם מדליקים עצים, עצים. מותר להדליק עצים. לא מדברים על המזבח, נכון? איפשהו יש אש.

דובר 2: לא, לא, בבית המוקד. זה בית המוקד, זה המקום שבו מוציאים את הקרבנות שמביאים. הכהנים מתחממים. אה, למה מתחממים? זה לא... כן, זו העבודה. אהה.

דובר 1: **"ואין חוששין שמא יחתה"**. **"שהכהנים זריזים הם"**. כהנים זריזים, ממילא לא צריך לחשוש. זריזים פירושו כאן לא שהם מהירים, נכון? זריזים פירושו שהם זוכרים שזה שבת, והם לא יחתו אפילו בשבוע שהיה כן מחיתה. כמו בני חבורה זריזים הם. אני מתכוון הענין הוא, אולי כהן יכול לומר, כי כהן עושה עכשיו את העבודה. אבל כשאנשים עושים משהו ביחד עם חבורה, דבר רציני, הם שמים לב. לא עושים דברים באקראי.

כהנים, סומכים על הכהנים. לא סומכים על אנשים סתם, סומכים על כהנים.

דובר 2: לא, אבל אני מדבר למשל בני חבורה. אני חושב בסדר, שכתוב במחזור כל מה שצריך לעשות, לא מתעסקים סתם. אדם חושב יותר, מותר, אסור, כי הוא עכשיו בחבורה והוא עושה עכשיו מצווה ביחד, זה יותר...

הלכות שבת – דינים של הדלקת אש ערב שבת (המשך)

בני חבורה – סטייה

ר' זלמן: כמו בני חבורה. אני מתכוון הענין הוא, אולי כהן יכול לומר, כי כהן עושה עכשיו את העבודה, אבל כשאנשים עושים משהו ביחד עם חבורה, דבר רציני, הם שמים לב. לא עושים דברים באקראי. כהנים, סומכים על הכהנים. לא סומכים על אנשים סתם, סומכים על כהנים. לא, אבל אני מדבר למשל בני חבורה. אני חושב בסדר, שכתוב במחזור כל מה שצריך לעשות, לא מתעסקים סתם. אנשים חושבים יותר, "מותר? אסור?" כי הם עכשיו בחבורה, עושים עכשיו מצווה ביחד, זה יותר...

הלכה כא – מדורה של קנים או גרינים

בסדר, **"הדליק מדורה של קנים או של גרינים"**. מה קורה אם עשו להבה לא מעצים, אלא מענפים? קנים, נו, קנים. דברים קלים מאוד שנאחזים באש. דברים שגדלו. כן. **"או של גרינים"** פירושו לא אטום, פירושו גרעינים, דברים כאלה. שם אין ההלכה שרוב האש צריך לבעור לפני שמותר להניח עליו. אלא סוגי הדברים האלה נדלקים מהר. ממילא, ברגע שבעור כבר קצת, לא יחלל האדם, כי הוא יודע שברגע שבעור כבר קצת, עוד קצת יהיה כבר מספיק אש גדולה. **"כי יראה שרובם ישרפו קודם השבת"** זה האמצעי בשטמבא. כי האש נדלקת מהר, הוא לא יחזור להניח.

אגד את הקנים – קנים קשורים

לפיכך, אומר הרמב"ם, ממילא מבין אתה מעצמך שזה רק כשהקנים והגרינים מפוזרים, נדלק מהר. אבל אם ייקחו קנים וגרינים ויעשו אותם כמו עצים שיהיה מרוכז, ואז זה נדלק חלש יותר, ואז יש לזה דין כמו עצים. למשל, הוא **אגד את הקנים**, הוא קשר אותם, או הוא הכניס את כל הגרינים לקהילה והדליק אותם, אז זה לא בוער, לא הולכת שריפה מהירה, אלא זה

דובר 1: אתה רואה, החלק הבא, בואו נראה. **"כשיעור רודה"**, כשמורידים חתיכה מהפת. לפני זה, לפני זה, זה כתוב, כתוב הלכה נוספת. **"מותר לרדות פת מן התנור שלוש סעודות"**, פירושו שהשיעור, הוא יכול מיד ביום שישי בערב לקחת שלוש לחמניות, מה שלא יהיה, שלוש, כמה שהוא צריך לשלוש הסעודות. מה אני מתכוון? מלבד מה שיש לו איסור של דיות הפת, צריך לראות מה זה אומר.

רדיית הפת בשינוי

הוא אומר אבל, **"כשיעור רודה"**, אפילו באופן המותר מותר כן, כשכבר הכניס כשכבר יבש מפניו. אבל רק מורידים את הלחם ממקום שהוא מודבק על ה... שם שהוא מודבק על התנור אולי בכלי. הוא אומר שלא להשתמש בכלי כדי שלא ישתמש בכלי שבו הוא... השבר משתמש בו שם להוריד לחם. **אלא בסכין וכיוצא בו**, לעשות זאת בשינוי, שלא יראה כאילו עוסק באפייה ובישול בשבת.

דיון: האם יש איסור לכתחילה ברדיית הפת?

דובר 2: נכון, אז כאן יש איסור דרבנן לעשות רדיית הפת בשבת.

דובר 1: הוא אומר שזה לא שווה, הוא מביא מחכמת אדם ומלכים, שיש איסור לכתחילה לעשות זאת.

דובר 2: כן, אבל יכול להיות... לא, חכמת אדם אומר שזה לא אפילו איסור בדרך כלל. יכול להיות, הוא מביא שה"ן ואחרים כבר אמרו שזה רק כשהוא עשה איסור. הם למדו, אם...

דובר 1: אבל כתוב על מותר לרדות, איך מותר לרדות? הם עשו ב...

דובר 2: כן, יש המשך.

דובר 1: אבל אם הוא עשה באופן המותר, כך הוא אומר לא רק הר"ן, אם הוא עשה באופן המותר מותר כן לאכול, כי אין איסור מעשה שבת. בסדר.

הלכה יט: מדורה – אש להתחמם

עד עכשיו למדנו הלכות שהייה של סיר ודברים כאלה שאופים. עכשיו נלמד על מדורה, כשעושים אש כדי להתחמם.

דובר 2: אות א'. אני יכול ללמוד? כן.

דובר 1: אות א', המדורה. אדם יכול לעשות מדורה בכל דבר שירצה, ממה שהוא רוצה. כלומר, אין את ההלכות של קשי גפנים ועצים וכדומה. מדורה, אדם יכול לעשות מדורה ממה שהוא רוצה. **בין על גבי קרקע בין על גבי מנורה**, בין על הארץ ישירות או מנורה, משהו... מנורה פירושו כפשוטו, מנורה, מנורה. בסדר. כלומר, מדורה, אבל הנקודה היא שהוא עושה זאת להתחמם, לא לבשל שם.

ומדליקין מדורה, אה, או ל... שיוכלו לראות. ומדליקין מדורה בערב שבת סמוך לחשיכה, ומשתמשין לאורה או מתחממין כנגדה בשבת. זה לא שונה מנרות, כן. גם שונה מנרות. נרות זה משתמש לאורה בשבת. אה, אבל המדורה... למדורה אין "אין מדליקין", כי זה גדול. מצוין.

תנאי רוב במדורה

אבל יש תנאים שונים כן שהוא צריך לעשות, כדי שלא יחתה וכדומה. דבר אחד הוא, **צריך שידליק רוב המדורה קודם שתחשך**. רוב האש צריך כבר לבעור לפני שמחשיך, **עד שתהא השלהבת עולה מאליה קודם השבת**, שלא יצטרכו להתעסק בזה. אפילו זה עדיין לא הכל, אבל ברגע שרוב, יודעים שהשאר גם יתחיל בקרוב לבעור. אבל אם לא הדליקו את הרוב, עדיין יש חשש שיערבבו באש, יוודאו שכל האש נדלקת. **ואם לא הדליק רובה, אסור להנות ממנה בשבת, גזירה שמא יחתה בה, ויניח שם עצים מתרמקין כדי שתהא השלהבת עולה מאליה**, שתידלק היטב, ולא יראה שהיה צריך לחמם אותה, אסור.

מצוין.

בעץ יחיד – רוב עוביו ורוב היקפו

ואם הדליק עץ יחיד, אתה אומר אם יש חבילת עצים אתה אומר רוב. אם זה עץ אחד, מה אז הדין? אבל מה קורה אם זה עץ ארוך, איך מודדים שם

מדלקת את עצמה, האש שורפת את זה מהר, ועוד קצת כבר לא ישאר כלום מזה.

מוסר השכל – הכנה לשבת

אני מתכוון מה שלומדים מכאן הוא, שערב שבת צריך כבר להיות מספיק מודלק ששלהבת עולה מאליה בשבת. יהודי צריך להתכונן לשבת, הוא צריך להתכונן לשבת. כן, כי אחד לא יצטרך להיות בשבת, לא תצטרך להיות בשבת לגנוח כך. צריך להיות שמח. צריך כבר להיות שבת לפני שבת. נפלא. מה סוף הפרק? ג', כן.

כמו עצים שלוקח זמן עד שנדלק. ואז הדין שלו "צריך שתהא שלהבת עולה מאליה קודם השבת", צריך להדליק מעצמו קודם השבת.

הלכה כב – מדורה של זפת, גפרית, רוויו, קירה

עוד הלכה אחת דומה. מה קורה להבה של זפת או גפרית? זפת למדנו היום בבוקר זה פסולת של זיתים, או גפרית, גופרית. "או של רוויו, או של קירה". מה זה קירה? רוויו זה הדבר שהאטום חכם לא יכול להיות לו על הבורגר שלו. שומן. הדלקת שומן. אה, כירה שבה. אבל רואים במדליקים כן, אושיל קש, אושיל כבה. אחד היה ריק, ליבר קודם השבת. זה משל, אש